

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠTVO

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica,
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino plačano naročnino glase in reze vse vrste je in 2:50 od petih letni davek pošt. ček. ur. 11.197.

Vzpored zborovanja IV. pokrajinske skupščine UJU poverjeništvo Ljubljana.

V zmislu čl. 18. Pravil UJU in § 15. Poslovnika UJU poverj. Ljubljana, sklicuje se IV. pokrajinska skupščina UJU poverj. Ljubljana

na 8. in 9. julija 1924 v Krškem.

Dne 8. julija v torek:

I. Ob pol 10. uri dopoldan seja širjega sosveta z odseki v sokolski dvorani:

1. Izročitev došlih predlogov, resolucij itd. odsekom.
2. Pomnožitve odsekov z delegati po čl. 21. e) poslovnika.
3. Skupno posvetovanje širjega sosveta z odseki.

II. Seje odsekov se začno takoj po seji širjega sosveta in se nadaljujejo popoldan. Odseki zborujejo v šoli.

ZBOROVANJE ODSEKOV.

Odseki bodo poleg došlih predlogov razpravljali o sledečih vprašanjih:

1. Narodno - prosvetni odsek: Organizacija šolskih odrov in naših knjižnic. Referent tov. E. Tiran.
2. Odsek za obmejno šolstvo in neodrešeno ozemlje: Položaj obmejnega šolstva in nujni koraki za odpravo. Referent tov. A. Hren, Studenci pri Mariboru.
3. Tiskovni odsek: Naš tisk in naše naloge za osvojitve javnega mnenja. Referent tov. Iv. Dimnik, urednik »Učit. Tov.«
4. Gospodarski odsek: Naše gospodarske ustanove in moralna podpora s strani organizacije. Referent tov. R. Grum iz Ljubljane.
5. Kulturno pedagoški odsek: Organizacija kulturnega gibanja našega stanu. Referent tov. Fr. Martinc iz Št. Janža pri Ptuj.
6. Odsek za naraščaj: Vzgoja našega stanovskega naraščaja za izvedeno delovanje učiteljstva. Referent tov. Andr. Škulj iz Ljubljane.
7. Obrambno - pravni odsek: Posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo, po čl. 170. in posebno ocenjevanje po čl. 72. uradniškega zakona. Referent tov. H. Šumer in tov. A. Gnus.
8. Stanovsko in šolsko-politiški odsek: Najnujnejše smernice za poslovanje naše organizacije. Referent tov. R. Dostal, strokovni tajnik.

Vsi delegati in predsedniki društev imajo pravico in dolžnost udeleževati se razprav v odsekih, pravico glasovanja pa imajo v odseku samo stalni člani odsekov, ki so natisnjeni zadaj in pomnoženi člani odsekov po točki 1. 2. gorenjega dnevnega reda.

Pozivamo vse delegate, da za časa zborovanja odsekov sodelujejo v kate-remkoli odseku in tako pozitivno izrabijo čas na skupščini

III. Ob pol 16. uri (1/24. uri popoldan) točno se prične v sokolski dvorani.

ZBOROVANJE DELEGACIJE.

1. Otvoritev in overovljenje delegatov.
2. Poročilo poverjenikovo. Poroča poverjenik tov. Luka Jelenc.
3. Poročilo tajnikovo. Poroča strokovni tajnik tov. Rudolf Dostal.
4. Blagajnikovo poročilo: a) račun, b) proračun. Poroča glavni blagajnik tov. Mirko Fegic.
5. Poročila odsekov: Poročajo načelniki odsekov.
6. Resolucije za pokrajinsko skupščino dne 9. julija. Sestava odseka za redakcijo smernic.
7. Nasveti.

Dne 9. julija v sredo:

POKRAJINSKA SKUPŠČINA.

Začetek točno ob 10. uri v sokolski dvorani.

Dnevni red:

1. Otvoritev skupščine.
2. Nadzorstvo in nadzorniki osnovnih in meščanskih šol. — Poroča tov. Ljudevit Potočnik.
3. Delo učiteljstva na polju združništva. — Poroča združni ravnatelj gosp. Janko Lesničar.
4. Resolucije.

UJU poverjeništvo Ljubljana:

Luka Jelenc,

poverjenik.

Mirko Fegic, glavni blagajnik. Rudolf Dostal, strokovni tajnik.

Opomba: Predlogi, resolucije in nasveti se morajo poslati poverjeništvu najmanj 3 dni pred zborovanjem delegacije.

A. LUNAČEK, Št. Rupert:

V boj za odpravo krivic in dosego pravic šolskim voditeljem!

Znano Vam je, da se imamo za vse, kar smo do sedaj dosegli, zahvaliti le naši organizaciji UJU in neprestanemu delu in borbi njenega vodstva, in da le združeni in sodelujoči pod njenim okriljem še dosežemo, kar nam gre po vsej pravici: dokončno izboljšanje materialnega stanja in pravnega položaja, utrdimo ugled, dosežemo splošni procvit šolstva in s tem narodovo blagostanje. V preteklost že spada njen uspeh, da so ženske učne moči popolnoma izenačene z moškimi, v sedanost pa pridobitev pravic otroškim vrtnaricam in deloma učiteljicam ženskih ročnih del. Nadaljuje se še borba za popolne njih pravice, za enakost draginskih doklad in stanarine poročenim učiteljicam. A krona njenega uspeha je podražavljenje učiteljstva, izenačenje naših plač s temi državnega uradništva iste stopnje, da se učitelji niso stavili na razpoložanje, nam je zajamčena stalnost ter skrajšana službena doba.

Izenačeni smo tedaj. To je popolnoma pravilno: za enake dolžnosti in delovanje enake pravice in plače. Toda pri tem, pri uvrstitvi učiteljstva med državno uradništvo in izenačenje z njim, se je prezrl en del učiteljstva in njegovo posebno delovanje, s katerim ni obremenjen pretežni del učiteljstva. To so šolski voditelji; tem se je učimila velika krivica. Za svoje, s šolskim vodstvom združene obile posele, ne malo skrb in veliko odgovornost, je imel šolski vodja do prevrata sicer v primeri z delovanjem ne zadosten, vendar deloma zadovoljujoč približek, namreč: prosto stanovanje in opravilno doklado povprečno letnih 400 K. In v koliko odgovarja današnja denarna vrednost predvojnimi 400 K? 40.000 K ali 10.000 Din!

Po prevratu nam te opravilne doklade ne le niso rastoči draginji primer- no zvišali, ampak še celo — čujte in strmite! — predlanskim popolnoma ukinili. Seveda se ni za teh letnih 400 K nihče potegoval, ker letnih 100 Din v sedanjih časih ne predstavlja nobene vrednosti.

Prišli smo tedaj šolski voditelji ob zasluženem opravilno doklado in ostalo nam je le še prosto stanovanje. Z novim

zakonom nam je sedaj odvzeta še pravica do prostega stanovanja. Odmerjena je namreč kakor državnemu uradniku tudi vsemu učiteljstvu stanarina, in učiteljem — to so zvečine vsi šolski voditelji — ki imajo prosto naturalno stanovanje, se bo to stanovanje cenilo ter se bo vrednost stanovanja odtegnila od priznane stanarine. Kaj tedaj še ostane šolskim voditeljem za njih poslovanje? Prav ničesar! In to je velika krivica, ki seže v meso, zastruplja mozeg, vzbuja nevoljo, ogorča, ubija veselje in voljo do obilega, pa brezplačnega delovanja!

Pred kratkim so dobila šolska vodstva nalog, da poročajo, katere učne osebe imajo naturalna stanovanja, da navedejo sestojne dele teh stanovanj, in ako so že cenjena, njihovo vrednost, t. j. letoletno najemnino, ki bi jo najemnik moral plačevati. Kjer pa ta naturalna stanovanja še niso bila uradno ocenjena, se to izvrši naknadno po bogosigavedi kakšni komisiji.* Šolski vodja tedaj nima več prostega stanovanja. Sedaj manjka samo še to, da bodo začeli krajni šolski sveti, oziroma njih šoli protivni predsedniki, izganjati nepristranske šolske voditelje iz šolskih poslopij!

(Dalje prihodnjič.)

Vestnik meščanskih šol.

OB ZAKLJUČKU MEŠČANSKIH ŠOL.

(Razstave.)

Letos bo meščanska šola slavila prvi svoj večji uspeh v Jugoslaviji. Kongres v Novem Sadu se bo bavil predvsem z onim tipom meščanske šole, ki je za Jugoslavijo, po večini agrarno državo, najvažnejši, to je poljedelski tip; v Beogradu pa bo istočasno razstava, ki bo razvila pregled dosedanjega udejstvovanja meščanskih šol iz cele kraljevine.

Razstave so že staro vzgojno sredstvo. V primitivni obliki je začel z njimi že srednji vek, ker so pač že tedanji šol-

* Strankarski krajni šolski svetji bi v škodo nestrankarskemu šolskemu vodju čim najvišje cenili naturalno stanovanje.

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Konec.)

Drugo, kar je marsikaterega čitatelja dr. Žgečeve kritike neprijetno dirnilo, je neko samozadovoljstvo, ki veže iz nje in ki opravičuje domnevo, da živi dr. Žgeč v veri, da je s svojim spisom in svojim nastopom povzročil naravnost duhovni pokret med slovenskim učiteljstvom in da pomenja leto 1923. začetek nove dobe intenzivnejšega življenja in ustvarjanja v naši pedagogiki. Da bi bilo to res! A zakaj bi sebe varali. Čast, komur čast, a tako lahko se duhovni pokreti ne ustvarjajo, kakor dr. Žgeč domneva. Ptujске resolucije ne pomenijo nobenega mejnika med prošlostjo in bodočnostjo, nobenega preloma s tradicijami, nobene nove smeri in idejnega prevrata v našem javnem delovanju. Vsak duhovni pokret, ako je revolucionarnega značaja, ima svojo jasno vodilno idejo, ki deluje in prepričuje s svojo sugestivno silo, ki ima svoje iskrene propovednike, svoje apostole. Za duhovno reformo pa, ki gre v globino, je treba vztrajnega, organiziranega podrobnega dela v kroških, društvihi, potom časopisja, raznih publikacij, tečajev, knjižnic, predavanj itd. — kar vse ni možno brez pravega duhovnega vodstva z jasnimi cilji,

širokim obzorjem in organizatoričnimi sposobnostmi. Ako so se po naročilu našega poverjeništva pri vseh društvih vršili referati o dr. Žgečevi brošuri, je s tem pač dosežen ta uspeh, da je dala knjižica nekaj pobude za razmišljanje o njenih problemih in to zlasti tam, kjer je izzvala poleg odobravanja tudi kritiko. Prav žalostno bi bilo, ako ne bi že pred dr. Žgečem resni močje med učiteljstvom razmišljevali o potrebi bolj sistematičnega, idejnega in psihološko bolj fundiranega prosvetnega dela med narodom. A kakor nam je simpatična njegova vera v vzgojno misljo učiteljstva med narodom in kakor v tem pogledu ne soglašam docela z izvajanjem Dragotina Kvedra v zadnji številki »Popotnika«, ker nam je ta vera neobhodno potrebna za dosego višjih ciljev, tako ne smemo pozabiti dejstva, da učiteljstvo ni živelo in tudi ni moglo živeti samosvojega idejnega življenja, neodvisno od druge inteligence, ampak je sprejemalo ideje in ideologije — politične, narodne, kulturne — od te inteligence in je kot nositelj teh idej in ideologij med narodom doživljalo svoje uspehe in neuspehe. Bilo bi docela zgrešeno, naše neuspehe pripisovati zgolj naši pomanjkljivi splošni izobrazbi za javno delovanje — marsikateri učitelj je s samoizobrazbo, zlasti v gospodarskih strokah popravil, česar mu šola ni mogla dati — a soodločujejo pri tem še drugi važni činitelji in med njimi ni zadnji ta, da smo nastopali in še nastopamo kot nositelji in propagatorji idej

in nazorov, ki nimajo življenske sile in sposobnosti, ker niso izraz življenskih potreb naroda in jih zato narod odklanja.

Brez jasnih ciljev, brez »reformne« duha pri nas samih, brez enotne volje, ki jo daje vera v vodilno idejo, vera, ki mora z nami vred zajeti tudi drugo inteligenco, ne pričakujem večjih uspehov od našega prosvetnega dela med narodom. Ne omalovražujem zato nobene akcije, ki teži za vzgojo naše inteligence k samospoznavanju, duhovni toleranci, spoštovanju idealov in etičnih načel, ker pripravljala tla za resnejše, dalekosežnejše duhovne pokrete. Mislím tu na naše takozvane ljudske univerze, ki vzbujajo dr. Žgečeve nevoljo, kojih predavanja so v Ljubljani in Mariboru menda po pretežni večini obiskana od izobraženejše publike. Na ljudske visoke šole po priznanih tujih vzorih, ki bi ustrezale potrebam našega delovnega ljudstva, kakor si jih je zamislil dr. Žgeč in z njim vred menda tudi drugi, pa utegnemo še čakati, dokler ne dobimo moč, ki ne bodo samo inicijatorji, ampak tudi organizatorji in praktiki obnemem. (Kako velik je bil v tem oziru Krek!) S kritiziranjem pa ubijemo še to, kar imamo. To velja tudi za razne predloge in ideje o reformi našega osnovnega šolstva. Najprej je bila ideja, a da ideja meso postane, je treba premostiti prepad med teorijo in prakso. Radi poslušamo teoretika, če gradi svoje teorije na praktične izkušnje, drugače smo pa bolj ali manj nezaupljivi, saj srečavamo tupa-tam v dnevnem časopisju naravnost gorostasne kritike sedanjega šolstva in »re-

formne« predloge, ki ne morejo imeti družega uspeha, ko da ljudstvo begajo in vzamejo šoli še ono troho ugleda, ki ga ima. Dr. Žgeč se je z vso resnobo lotil študija šolskih vprašanj, a mislim, da čuti sam potrebo, da svoje ideje v praksi preizkusi. Bodi družabni red tak ali tak, neka kontinuiteta v razvoju šolstva je potrebna zato, ker je v šoli duh, ki odločuje, ki pa se ne da oktroirati, kakor razne metode, v drugo pa, ker se moramo pri vseh reformah ozirati tudi na voljo ljudstva in na željo staršev, kojih zaupanje rabimo pri vzgoji. Starše pa bo treba tudi postopno pripraviti za razumevanje novih nalog šole, ne pa jih morda z radikalnimi gesli begati. Tudi učiteljstvu se jemlje mnogo veselja do dela, ako se nakrat z veliko gesto vso njih delo označuje kot nazadnjaško in manjvredno. Učitelju na kmetih delajo slab šolski obisk, boj proti analfabetizmu in druge ovire dostikrat take preglavice, da na resne reforme komaj utegne misliti. Reformnim stremljenjem se tudi slovensko učiteljstvo ne more ustavljati in redki so med nami oni, ki bi jim bila ta stremljenja popolnoma tuja, saj smo navajeni zajemati iz razne strokovne literature, ki je zlasti po vojni polna teh teženj. Eksperimentira se že tupa-tam, vendar mora resna reforma zagrabiti duha šole, ne se zgubljati v metodičnih eksperimentih in zato je treba izkušenejše, zanesljivega vodstva, ki nas postopno uvede v svet novih idej, metod in načel, treba nam je predvsem praktičnih zgledov, praktičnih voditeljev, praktičnega lista

niki spoznali vzgojni vpliv razstave. Teda so razstavljali le najboljše izdelke; razstava je bila sicer kvalitativno dobra, toda preglednega in celotnega napredka šole ni podala. Šolstvo pa kljub temu nikoli ni šlo preko razstav. Dandanes razstave sicer niso obligatne, so pa običajne, in vem, da vsak učitelj z veseljem razporeja koncem leta šolarske izdelke, saj vidi v njih svoj in učenčev trud. Glavne pogoje — to ve danes vsak vzgojitelj — pa so prejšnje razstave beležile s tem, da niso prireale kolektivnih razstav! Treba je kolektive, t. j. razstava obsegaj vse stopnje šole, kolikor mogoče vse predmete in, kar je najvažnejše, slabe in dobre izdelke, drugače je razstava potvorenja.

Tako rekoč interna zadeva posameznih šol pa je način ureditve razstavnega prostora in razstavnih predmetov. V tem načinu tiči okvir razstave; prvi hipni vtis in estetika celotnega končnega vtisa: Tu je seveda nemogoče postavljati kakih pravil, pa tudi, če je povsod razstavni lokal šolska risalnica; razstave bi bile po enotnem načrtu preenolične.

Prosvetni oddelek je dokumentiral pomen teh razstav s tem, da je nekaterim meščanskim šolam nakazal majhen znesek v prid razstavi in proslavi Vidovega dne; to je sankcija od najvišjega mesta. Cilj in namen razstave pa bodi danes sankcija od občinstva, in prvi vrsti priprostega. Ni prav, če so vabljeni le »honoracije«, šola naj razplete agitacijo v svojo okolico. Kolikor toliko pozna vsak učitelj dušo našega priprostega človeka; zato moramo z razstavo združiti nekaj prijetnosti, med njimi najprej godbo, petje, telovadne nastope in kratke šaljive dramatične prizore, manj pa so priporočljive deklamacije in govori. (Umestno bi bilo zbrati nekaj najboljših kratkih slavnostnih nagovorov, ki so že uspeli ob otvoritvi teh razstav in ki popularizirajo idejo Vidovega dne!)

Na meščanski šoli v Krškem, ki je najstarejša v Sloveniji, so razstave običajne. Pravec v smislu vidovdanske ideje pa so jim dala šele leta po prevratu. Razveseljivo je, da raste zanimanje za to razstavo od leta do leta tudi med okoliškimi starši. Popoln šolski orkester in dobro izvežban mešan zbor dajeta že drugo leto razstavi tisto zanimivo okolico, ki je pač potrebna pri vseh takih prireditvah. Težišče vse razstave so seveda risarski izdelki, ki so razporejeni po stenah tako, da se vidi učenčev napredovanje skozi vsa 4 leta; isto razporedbo zavzemajo na dveh dolgih mizah literarni izdelki, ki so mestoma prvovrstno ilustrirani.

Ženska ročna dela so razstavljena zdaj v posebnem oddelku. Nov predmet in novo zanimanje tvori letos »Podmladek rdečega križa«, ki je sicer še skromno zastopan s pleteninami, lesnimi izdelki in ilustracijami. Vsi razstavljeni predmeti pa tvorijo harmonično celoto.

in literature, poskusnih šol in odločne podpore tega stremjenja od strani šolske uprave po zgledu Avstrije, kjer se vodi vse reformno gibanje za vse šolstvo iz reformnega oddelka naučnega ministrstva (državnega tajništva). Tudi našo Slovensko šolsko Matico čakajo v tem oziru še velike naloge, ki jim s sedanji gmotnimi sredstvi ne bo kos. — Oddaljal sem se nekoliko od predmeta, a mogoče ta ekskurzija ni bila popolnoma odveč.

Zdelo se mi je potrebno, da se v svojem članku nekoliko dalje pomudim pri dveh reprezentantih naše mlade akademske inteligence, ki še mnogo obetata za razvoj naše slovenske pedagogike in kojih razvoj nam zato ne more biti deveta briga. Zato naj mi čitatelji tudi razporedel, da sem članek nekoliko širše razpredel, kot bi ga v stanovskem listu smel. Smatram za pravo srečo, da sta dr. Žgeč in Čibej našla drug v drugem svojega duhovnega antipoda. Ne želim bi enega brez drugega, kajti v njihju smo našli reprezentanta dveh idejnih svetov, ki sta baš v sedanjosti dobi trčila drug ob drugega z mogočnostjo in vehemenco, da se tresejo temelji vseh duhovnih stavb in evropske kulture. Dr. Žgeč je tesneje usmerjenega duha, razborit, a ne teži v globino, nezaupljiv je napram vsemu, kar se z razumom ne da doseči in pojmovno opredeliti, zato nagiba tudi nekoliko k dogmatizmu in bojazni morda ni neupravičena, da ne bi postal preveč enostranski in v tej enostranosti v boju za svoje ideje fanatičen in tesnosrčen. Njegova miselnost je jasno opredeljena.

Na tak način sklepa učiteljstvo in mladina s ponosom in samozavestjo šolsko leto!

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Počitniški izlet. Definitivni cilj: Plitvička jezera. Nadaljni program določimo ob priliki učiteljske skupščine v Krškem, katere naj se udeleženci počitniškega izleta polnoštevilno udeležijo. Do svidenja v Krškem! — S. M.

—f Vsem članom(icam) belokranjske učit. P. F. S. Do konca šolskega leta dobe vsi člani, ki so poravnali plačilne obveznosti »Ferialne legitimacije in članske izkaznice; v slučaju kake pomote sporočite takoj! Na »Ferialno legitimacijo« nalepite fotografijo! — S. M.

Splošne vesti.

— Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana v Krškem se na željo tamošnjega okrajnega učiteljskega društva ne vrši dne 5. in 6. julija, temveč dne 8. in 9. julija, t. j. torek in sredo. Podrobno v dnevnem redu.

— Naredba o razliki med avansom in uradniško plačo. Listi poročajo: Finančna plat uradniškega zakona je stopila v veljavo dne 1. oktobra lanskega leta. Državni uradniki pa so šele od 1. maja začeli prejemati plačo in doklade po novem zakonu. Med tem časom so prejemali tako imenovani avans. Ta avans pa ne odgovarja faktični višini njihovih plač in je torej potrebno, da dobe sedaj razliko, ki jim pripada za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. V to svrhu je bila te dni v finančnem ministristvu izdelana naredba, s katero se regulira razlika med avansom in plačo za vse kategorije in skupine uradništva. Ta naredba čaka na povratek finančnega ministra iz inozemstva, da jo spravi pred ministrski svet in podpiše.

— Priporočajte nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko! Tovariše pozivamo, da priporočajo nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko. Skrbeti moramo sami, da dobimo več dobrega moškega naraščaja v naš stan. Sedaj se je že socialni položaj toliko izboljšal, da to lahko storimo. V Ljubljani bo preskrbljeno za brezplačna oz. cenejša stanovanja in hrano. Revni dijaki bodo dobili tudi štipendije, o katerih govorimo na drugem mestu.

— Črnogorski kolegi iz Danilovgrada so dospeli dne 17. t. m. pod vodstvom prof. M. Rašovića na svoji poučni ekskurziji po državi v Ljubljano, kjer so jih sprejeli na postaji zastopniki našega poverjeništvu, ki so jim prihodnji dan razkazali mestne zanimivosti. Med drugim so prisostvovali pouku na I. mestni deški osnovni šoli v dveh razredih in so se jako pohvalno izrazili o razvoju in stanju slov. šolstva. Odpotovali so nato v spremstvu zastopnikov našega poverjeništvu skozi Vintgar na Bled in v Bo-

Stroj mu je simbol sedanje dobe in sicer v smislu neizbežnega fatuma. Žgeč pomeni gotov program. Čibej je ideolog nasprotne smeri, širši v konceptiji, a še nedozorel. Stika z življenjem še ni našel. Ni se bati, da bi se zgodaj zabubil, nasprotno obeta postati eden tistih širokih duhov, ki bodo družili duhovne delavce k skupnemu delu, tam kjer je skupno delo možno in potrebno.

Da se h koncu še vrnem h Ped. zborniku! Tudi po mojem mnenju bi ta najidealneje izvrševal svojo nalogo, ako bi se dal urediti po dr. Žgečevem načrtu, vem pa, da mnogi člani želijo, da bi tudi nekaj nudil za šolsko prakso. Ne morem jim tega zameriti, zakaj to, kar jim nudijo druge publikacije Sl. Šol. Matice, je pač vse premalo. Razven tega je tudi Popotnik bolj posvečen pedagoški teoriji kot praksi. Ako bi hotel Pedag. zbornik ustreči omenjeni želji, bi moral dobiti dva urednika (enega za teoretski in enega za praktični del) in bi se moral znatno razširiti. Za tako rešitev se ne morem navdušiti, Ped. zbornik se naj bi razvijal po načrtanem programu. Kar pa zadeva Popotnika, bi izgubili, ako bi se posvetil pretežno šolski praksi, edino kulturno-pedagoško revijo in to danes, ko očividno raste zanimanje za vzgojne probleme in razumevanje za njih pomen za narodno bodočnost. Najbolj bi pač bilo ustrezno vsem, ako bi se Sl. Šol. Matica mogla povzpeti do izdajanja posebnega mesečnika za šolsko prakso in bi si ta list in Popotnik delo nekako delila. Seve brez znatnega zvišanja članarine ali subvencije od strani države ne bi bi-

hinj, kjer so se divili naravnim krasotam naše zemlje.

— Zganite se tovariši šolski voditelji! Pokažite pri zborovanjih vseh okrajnih učiteljskih društev svojim tovarišem(-icam) svoje obširno, mnogo truda, skrbi in moči izčrpajoče borbe povzročajoče poslovanje in dosežite enoglasne sklepe z zahtevo, da se naše delo, s katerim drugi tovariši(-ice) niso obremenjeni, tudi primerno nagradi.

— Državne štipendije za učiteljske-nike. Ministrstvo prosvete je izdalo pravila o podelitvi štipendij učiteljskim, ki bodo znatno olajšale študije učiteljskega naraščaja. Po premoženju staršev se dele učiteljski v dve skupini: v take, ki plačujejo pod 20 Din in v take, ki ne plačujejo čez 40 Din letnega neposrednega davka. Davek državnih uslužbencev se pri tej odmeri ne upošteva, če ga ne plačujejo zaradi posebnih dohodkov. Po pridnosti pa se dele učiteljski v »odlične«, v »prav dobre« in »dobre«. Po teh ocenah se ravna tudi mesečna ustanova, ki znaša 180, 200, 240, 300 ali 360 Din. Siromašni učenci imajo celo pravico do polovice mesečne ustanove v času velikih počitnic. Navedenih dobrot so lahko deležni tudi v I. letnik vstopajoči učenci na podlagi uspehov doprinešenega izpričevala. — Z veseljem pozdravljamo to odredbo gospoda prosvetnega ministra Svetozarja Pribečeviča, ki je z njo gotovo pripomogel, da se bo število učiteljskega naraščaja (zlasti moškega) večalo.

— Tovariš od zunaj nas vpraša, če je kako od razpisanih upraviteljskih mest še prosto, ker je slišal, da so že vsa boljša mesta oddana pod roko. — Na to izjavljamo javno, da še nobeno mesto ni oddano pod roko in se tudi pod roko oddalo ne bo. Take vesti, ki jih širijo nam dobro znani razdirajoči elementi in nasprotniki naše organizacije, so vse tendenciozno izmišljene in zlobne, zato prosimo naše tovariše, da jih najodločneje zavrnejo ter dajo tem elementom, ki sami ne vedo, kaj hočejo, primerno lekcijo. Žalibog, da izhajajo vesti ravno iz Ljubljane in po njih posebno radi hlatajo Slomškariji po deželi. Gotovo pa je, da ti elementi ne zaslužijo upraviteljskih mest, ker razdor, ki ga hočejo sedaj sejati med naše vrste, bodo sejali tudi na svoji šoli.

— Pov. UJU je napravilo vlogo, da naj se pri draginjskih dokladah zopet uvedejo doklade za vzdrževanje matere, sestre itd., kakor so bile uvedene pred zadnjo draginjsko uredbo.

— Izplačilo razlike od oktobra — je nujno. Bega se nas državne uslužbenke z obljubami in te obljube rodijo zopet naše obljube napram upnikom-trgovcem, obrtnikom, denarnim zavodom. In ker vlada, država svojih obljub in svojih zakonitih obveznosti do nas ne izpolni, ostanejo tudi naše obljube neizpolnjene, mi postajamo v oči naših upnikov, ki so nam ob najhujšem času pomagali vsaj delno svojemu stanu primerno živeti v najslabši luči. To ubija naš ugled, ubija pa

tudi ugled naših oblastnih, šolstva, vlade, države. To je bridka resnica, a treba jo je jasno in glasno povedati, da jo slišijo tudi v ministrsko zbornico in ako je še nočejo slišati, naj UJU takoj poskrbi, da jo morajo slišati ter nam nemudoma nakažejo, kar je po jasnem zakonu jasno našega. Tu je vsak umik udarec zakonu v obraz, pa tudi udarec v obraz državi. Kdor izpodmika tla državnim uslužbencem, rahlja in ruši steber, ki je državi glavna opora. Naj se to vendar enkrat uvidi. Povišani prejemki od 1. maja odgovarjajo le slabim $\frac{2}{3}$ naših dohodkov ob prevratu in nas varujejo z naprej največjega pomanjkanja, kakor nas je doslej dušilo. A s čim naj plačamo svoje dolgove, v katere smo zabredli v največji sili! Zato — dajte nam, kar nam gre — in kdor hitro da, dvakrat da!

— Glede naše okrožnice v zadevi moškega učiteljskega naraščaja naznamo vsem, ki se v tem vprašanju obratajo na poverjeništvu, da so pravila »Podpornega društva za učiteljski naraščaj« oddana vladni v potrjenje. Kadar bodo potrjena, se bo osnovalo društvo. Poprej ne moremo podati nikakih konkretnih odgovorov na stavljena vprašanja.

— Učiteljsko društvo za kočevski okraj. V sled sklepa odborove seje se domenjano zborovanje v Ortneku 20. t. m. ni vršilo. Vsak član društva plača mesto tega 10 Din odškodnine v društveno blagajno, za oživiljenje naših krožkov. Društvena članarina znaša letos 120 Din, z učitelji poročene učiteljce plačajo a 20 Din kakor lani. Da lahko uredimo naše račune z glavno blagajno, prosimo, da poravnate članarino. Članarina se mora plačevati vnaprej. — Odbor.

— Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, 15. t. m., je bila na obrtni šoli razstava risarskih in spisnih del učencev strokovne in obče obrtne nadaljevalne šole. Ker je imela ta razstava edini namen, da pokaže javnosti delo učiteljstva, kakor tudi napredovanje učencev samih, si k temu dovoljujemo nekoliko objektivne kritike, katero naj blagovolijo merodajni faktorji v bodoče upoštevati. Pretežni del risarske sobe je bil napolnjen le z risbami in le prav majhen prostorček je bil odkazan spisnim izdelkom. Človek je dobil takoj utis, da se merkantilnim predmetom ne daje one prednosti, kakor zaslužijo. Risb je bilo na kupe, boljše in slabše izdelanih. Iz njih se je opazilo, da so bile izvršene po predlogah — torej prekopirane. So li učenci pridobili kaj na tem, je drugo vprašanje. Vsak praktičen in modern učitelj pa mora vedeti, da je risanje po predlogah posebno v obrtni šoli zastarelo in nesmiselno in se tudi ne more pričakovati od učencev pravilnega pojmovanja z ozirom na praktično izvrševanje predmetov. Umestno bi bilo, da bi v bodoče učenci samostojno — seveda s pomočjo učitelja risanja — izdelovali načrte vsaj na podlagi izdelanih predmetov in ne po predlogah. Nič ne de, če se bo radi tega skrčila kvantiteta

rokodelci, osobito usnarji, in drugi obrtniki, trgovci, krčmarji in drugi. Prvi znani lastniki so bili grofje Bogen (1154). Pozneje so ga dobili v last celjski grofje (1373), od katerih zadnji Ulrik II je bil v Belgradu umorjen (1456). Ti so bili kot bogati, mogočni magnati v rodu s kralji in cesarji, a v moralnem oziru so bili več kot romantično razpoloženi, primeri »Teharje« in »Veroniko Deseniško«.

Leta 1373. je prišel grad s trgom vred v last mogočnih celjskih grofov. Takrat je vladal grof Herman I (†1385). Njegova sinova grofa Herman II. in Viljem I. sta se posebno zanimala za krški grad. Ustanovila sta leta 1391. v sporazumljenju s takratnim krškim župnikom Gregorjem kapelanijo v kapeli sv. Nikolaja v gradu samem in določila dohodke za grajskega kaplana.

To latinsko pisano ustanovno pismo se je še ohranilo in je natisnjeno v Valvazorjevi knjigi. V tem ustanovnem pismu je dobil grajski kaplan razna zemljišča in nagrade za užitek. Za krško zgodovino je tudi važno pismo celjskega grofa Friderika II. iz l. 1421.

Ta Friderik je oni celjski grof, ki je bil v Krškem ali na krapinskem gradu umoril svojo soprogo Elizabeto, ter potem vzel v zakon hrvaško dekle Veroniko Deseniško. To je bil Friderik storil zoper voljo svojega očeta Hermana, zato ga je bil dal zapreti v poseben stolp na starem celjskem gradu. Veroniko Deseniško (od Desenice — grad v hrvaškem Zagorju) pa je obdolžil, da je čaravnica. Čeravno je bila nedolžno spoznana, vendar jo je dal utopiti v ječi v kopeli. Njeno truplo so pokopali v nekdanjem kartuzijanskem samostanu v Jurklostru pri Laškem trgu.

Vdova poslednjega celjskega grofa Ulrika II. (umoren 8. ali 9. novembra l. 1456. od ogrske

¹ in v Turnu blizu Kočevja, ki še stoji.

Krško.

V pozdrav udeležencem pokrajinske skupščine v Krškem 5. in 6. julija.

Kaj pa je mislilo poverjeništvu UJU, da je v naše malo mestece, ki ima komaj tisoč prebivalcev, sklicalo letošnji veliki zbor? Kako naj krško učiteljsko društvo preskrbi za prenočišče od 5. na 6. julija kakih sto delegatov, za obed kakih petsto zborovalcev v nedeljo, 6. julija? V Krškem in sosednem Vidmu je malo gostilen, in kar jih je, niso velike. Toda učiteljsko društvo se je uklonilo ljublj. poverjeništvu in bo storilo, kar bo v njegovi moči, da bodo delegati dne 5. julija glavo kam položili in da bodo drugi udeleženci dne 6. julija — četudi bodo ta dan občinske volitve v Krškem potolažili svoj želodec.

Naj podam par zgodovinskih podatkov d Krškem mestu skupščinarjem.

V davni dobi so bile ob Savi že naselbine, sedeži Keltov in Slovenov, toda Krškega mesta takrat še ni bilo; stalo je pa rimsko mesto Nevlodunum, 1 uro hoda od Save, ki je takrat tekla blizu vasi Drnovno, ki je postavljena na mesto Nevlodunum, katerega so bili najbrže Huni (okoli l. 400 po Kr.) razdajali, kakor Emono, Akvilejo.

Krško (grad, graščina) se v zgodovini v prvič nahaja v družbi z Rajhenburgom (ime ni nemško, najbrže frankovsko, keltsko) leta 895, torej bo staro 1030 let. Pod gradom so se počasi naselili uslužbenci grajskih lastnikov, ki so bili

PROSVETA

Glasnik Poverjeništvu UJU v Ljubljani
o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

Z vstopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimjačje in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo služila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoč napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmernajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

Kako se nam oteškoča šolsko in izvenšolsko delo.

(Poročal pri logaškem učiteljskem krožku v Žireh Vladimir Požar.)

Učiteljevo delovanje delimo v šolsko in izvenšolsko. Važen del šolskega delovanja je tudi vodstvo posameznih šol. Pod izvenšolskim delovanjem pa razumevamo: šolske odre, roditeljske sestanke, poljudna predavanja, knjižnice, pouk v petju, glasbi itd.

Da more učiteljstvo svoje dvojno delovanje vršiti čim enotneje, se mu je ravnati po šolskih zakonih, po šolskem in učnem redu in njega izvršilnih predpisih ter novjših naredbah in odredbah višjih šolskih oblasti.

Poglejmo najprej v šolsko delo.

Pred začetkom šolskega leta je popisati šoloobvezne otroke od hiše do hiše.

To delo pripada po deželnem zakonu o šolskem nadzorstvu z dne 23. oktobra 1912, veljavnem za bivšo vojvodino Kranjsko krajnim šolskim svetom, kar pravi točka e) § 11.

Podrobneje navodila za to popisovanje je dajal šolski in učni red z izvršilnimi predpisi, ki pa so vsi z naredbo poverjeništvu za uk in bogočastje izpremenjeni. (Glej Fink II. zap. št. 26.)

Po tej premembi tozadevnih členov dokončnega šolskega in učnega reda, je krajni šolski svet prost tega popisovanja, njegovo delo pa naloženo — lahko trdim — protipostavno na ramena šolskih voditeljev.

Krajni šolski sveti se — umljivo — ker razbremenjeni, ne oglase in jim tu ni za zakon, kako pa bi kričali, da se jim naloži s kako naredbo novo delo, ki ga ne bi bilo v zakonu.

Šolska vodstva, ki imajo dela čez glavo, naj delajo še za krajne šolske svete. Pa naj bi že bilo, saj se dela ne bojimo, a pogledimo, če je koristno, da pade to delo na šole in je li s tem popisovanjem šolskih otrok poenostavljeno.

Po § 1. — Fink II. zv. str. 30 izvrši šolski voditelj šolsko popisovanje najkasneje 14 dni pred začetkom novega šolskega leta od hiše do hiše. Zapiske, ki jih je nabral pri popisovanju mora primerjati s krstno knjigo ali drugimi uradno zanesljivimi statističnimi izkazi. Krajni šolski svet plača za popisane otroke 2 Din.

V avgustu torej naj bi bilo popisovanje od hiše do hiše. Ljudje so na polju. Da bi čakali na voditelja, kdaj pride, doma, niti misliti ni ob delu. Pa če bi tudi bil doma, koliko je staršev, ki vedo za rojstni dan svojih otrok! Popisovanje je trud zaman. Slednjič moraš le vse izpisati iz rojstne knjige. Župni uradi niso dolžni izdajati izpisov. Imaš morda uro daleč do župnega urada, župnika pa ni doma enkrat, dvakrat. Pot je zastoj! Si dolžan hoditi zastoj in trgati svoje podplate? Saj uraduješ tedaj, a o potnih stroških nikjer govora.

Imaš obvezen šolski okoliš, morda nad uro daleč, tja moraš za 2 Din, če je v vasi le 1 nov šoloobvezen otrok. Če staršev ni doma, narediš pot še enkrat, zdaj seveda za ista 2 Din.

LISTEK.

Vidov dan.

(Govor Nežike Činžarjeve, učenke IV. razreda meščanske šole v Krškem, ob priliki proslave Vidovega dne na dan 17. junija t. l.)

Kdor s srcem tenko posluša, pa čuje tudi danes tam doli s Kosovega daljno šumenje žitnega polja; zrna zoré, klasje klone, in nad temi šumečimi zlatimi valovi se v solncu lahko prelivajo krvave kaplje makovih cvetov...

Bilo je, ko je sredi tega polja umiral car Lazar; bilo je, ko so bratje Jugoviči z najmlajšim Damjanom pokropili to zemljo s sveto svojo krvjo; bilo je, ko je rdelo vse polje v eni sami veliki gorjupi kaplji krvavega makovega cveta. Bilo je trpljenja, silne tuge in gorja...

To pa ni poenostavljeno uradovanja, pač pa ga obtežuje. Krajni šolski svet pa, ki se zaveda, da je to delo po zakonu njegovo, se ti smeje.

Poglejmo pa še, kdo vodi evidenco nad onimi učenci, ki so hodili že pred letom 1921./22. v šolo.

Višji šolski svet pravi v odloku z dne 23. marca 1921. št. 3745 (Fink II. zap. št. 16), da ostanejo za te otroke do konca njih šolske obveznosti v veljavi še sedanje tiskovine.

Vodstvo stare matice gre krajnim šolskim svetom. Evidenca starejših učencev je torej v rokah krajnih šolskih svetov, ona izza leta 1921./22. dalje pa v rokah šolskih voditeljev.

Kdo odgovarja za pravilnost, ali krajni šolski svet ali šolsko vodstvo? Ali je evidenca šoloobveznih otrok tako lažja in boljša?

Enaka zmeda vlada glede ur iz kmetijstva in srbohrvaščine v urnikih.

Fink I. zap. št. 4 določa, kako izpopolniti ure iz nemščine z drugimi predmeti, Fink II. str. 56., 3 odst. pa, da je jemati za kmetijstvo tedensko po 1 uro od 5 prirodoznanskih in 1 uro od risanja. Za srbohrvaščino se morajo porabiti ure učnega jezika

Tako nimata po 2 šoli enake kategorije na urnikih za posamezne predmete enakega števila ur. Treba je torej vsaj začasnega učnega načrta za vsako kategorijo šol.

Takih slučajev, ki razdirajo enotnost šolskega delovanja, bi se dalo navesti še mnogo.

Pa pogledimo še izvenšolsko delo, ki ga želi ministrstvo prosvete z O. N. br. 48.947 z dne 30. novembra 1922, oziroma pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere z odlokom z dne 5. januarja 1923, št. 5083/22.

Med narodno prosvetovanje šteje okrajni šolski svet v Logatcu z odlokom z dne 22. februarja 1923, št. 356 tudi pouk šoloobveznih v petju.

Vsakdo pa ve, kaj dela izvenšolskega delu na deželi največje zapreke. To je pomanjkanje prostorov in ker se nadeva vsakemu učiteljevemu delu izven šole pečat političnega udejstvovanja. S tem so že v kali temu delu izpodbita tla. A mi se tega ne plašimo, le prostora, tega nam dajte.

Fink II. zv. zap. št. 28 nam pri naša naredbo deželne vlade o uporabljaju zgradb za javne šole. Petje tam ni omenjeno in šole ne smeš uporabljati zanj. Nehati moraš s poučevanjem petja, če ti tega ne dovoli krajni šolski svet, ki je, — kot pravi špeciellen odlok višjega šolskega sveta z dne 6. marca 1923, št. 1288 oziroma odredba za prosveto in vere z dne 31. januarja 1923, št. 299 — po § 11, točka d) deželnega zakona za bivšo Kranjsko z dne 23. oktobra 1912 — zakoniti zastopnik šolske občine, ki je lastnica šolskega pohištva in ima pravico in dolžnost nadzorovati šolsko poslopje, torej tudi njega uporabo.

Pa je vsako leto pognal zeleni klas in se ozlatil — upanje na povečanje... Danes je tam doli le še nekaj krvavih kapelj — spomin na sveta dejanja...

Košovo polje šumi pesem, pesem o trpljenju, junaštvu in vstajenju...

Nad Gosposvetskim poljem pa leži zdaj še vedno senca velikega oblaka, ki se je vsilil iz severa tedaj, ko je stopil zadnji naš svobodni kmet z vojvodskega stola. Le-ta svobodni kmet je moral na jug siloma. Ob Dravi pa je še pokleknil, vzela iz nedrija pest prstij in zajel perišče vode iz Drave, da se navžije in napije te lepe, svete zemlje v onih časih, ko mu bo najhujše po svoji zibelki, po rojstni zemlji, po deželi slovenskih pravljic in pesmi. Prisegel pa je, da se vrne!

Zadnji svobodni kmet je odhitel na jug; vojvodski stol je prazen; polje le trudoma zeleni; temen oblak duši cvetje in klasje...

Kje pa poučevati, kako tedaj ustreči želji šolskih oblasti glede narodnega prosvetovanja! Ali naj se tako zatro pevski zbori, narodna pesem!

Ali je res le krajni šolski svet kompetenten odločiti o uporabi šolskih prostorov, zakaj potem naredbe in kako se to sklada s § 138. izvršilnega predpisa k dokončnemu šolskemu in učnemu redu, ki še ni razveljavljen in ki pravi: »Šolski prostori se smejo uporabljati za društvene in drugačne shode ali sploh v namene, ki niso omenjeni v šolskem redu, samo z dovolilom okrajnega šolskega sveta.

Kaj sledi iz teh kratkih izvajanj?

1. Da popisovanje šolskih otrok ni dolžnost šolskih vodstev, marveč dolžnost krajnih šolskih svetov; ker je to v zakonu, ki je še v veljavi:

2. da je dvojno vodstvo šolske matice z ozirom na evidenco šoloobveznih otrok nekaj nemogočega, ker se ne ve, kdo je odgovoren za pravilnost;

3. da je zahtevano popisovanje od hiše do hiše brez prehodnih, od župnih uradov izdanih izpisov prazno delo;

4. da je prosvetno delo med narodom brez varstva od zahtevajočih ga šolskih oblasti učiteljstvu nemogoče;

5. da je potrebno, da se dopolni naredba o uporabi šolskih prostorov v toliko, da je tudi pouk petja šoloobveznih dovoljen v šolskih prostorih.

6. da je potreben do novega šolskega zakona začasen šolski in učni red z izvršilnimi predpisi, kot tudi začasen učni načrt za vse kategorije osnovnih šol;

7. da naj se pri premembi izvršilnih predpisov ne privilegira duhovskega statusu tako, kot je privilegiran po § 135. izvršilnega predpisa k sedanjemu dokončnemu šolskemu in učnemu redu, ki ukazuje, da morajo šolska vodstva ustreči željam župnega urada glede ur iz verouka, kot je privilegiran po § 144. in 145., po katerih veroučitelj ni dolžan udeleževati se učiteljskih konferenc in da je vodstvo vezano pri sklicevanju konferenc radi njega na gotove dni.

Dajejo se mu te pravice, dolžnosti pa nima. V označenih §§ izvršilnega predpisa je videti, kot bi bili veroučitelji nekaki oskrbniki in gospodarji nad šolskimi vodstvi.

Poverjeništvu UJU izposluj pri višji šolski oblasti in ministrstvu sledeče:

1. Popisovanje šolskih otrok od hiše do hiše izvrši, kot mu je po zakonu ukazano, krajni šolski svet. (Matične liste smatra učiteljstvo le kot katalog in jih zato piše).

2. Pouk petja šoli odraslih se dovoli v šolskih poslopih in naj ministrstvo izda uredbo, da sme učiteljstvo uporabljati šolske prostore za prosvetno delo.

3. Poverjeništvu naj dela na to, da dobimo do uveljavljenja novega šolskega zakona, nastalim razmeram odgovarjajoč začasen šolski in učni red z izvršilnimi predpisi, kot tudi začasen učni načrt za vse kategorije šol in

4. skrbni za to, da se ob morebitni izdaji novega začasnega šolskega in učnega reda, oziroma izvršilnega predpisa k njemu ne bo tako protežiralo gotovega statusu, kot je navedeno pod točko 7. nadstavljenimi resolucijami.

Kdo bo zaklical, kdo bo poiskal tega svobodnega kmeta, da se vrne in izroči knežji kamen in vojvodski stol onemu, ki bo z zamahom preklal črni oblak, da posije spet solnce na oltar v cerkvi Gospe svete, kjer bo po petsto letih peta maša slovenskega vstajenja. Zdjaj je za nas vse to le pravljica in prelepa pesem, ki zveni o polnoči kot tilha igra skrivnostnih orgel, zaprtih v zapuščeni cerkvi...

Tudi Slovenci moramo vzgojiti Jugoviče, ker jih do sedaj še nismo imeli; zakaj Matjaževi vojaki se ne bodo prebudili nikoli. Imeli smo Matjaže: Samo, Ljudevit Posavski, Otokar, Gubec, Napoleon itd.; pa niso zaspali — umrli so! Vsi ti spe mrtvo spanje. Zato nam je treba sinov Jugovičev, ki bodo spet odpeli hrastov brod ob devinskih skali, ki bodo šli čez Sočo Zilo pit, ki bodo s Svinške planine udarili na Gosposvetsko polje —

Lep uspeh Tiranovih „Čudežnih gosli“.

—poš E. Tiranove »Čudežne gosli«, mladinsko opereto v 3 dejanjih je priredil v nedeljo 24. maja Sokol v Moravčah. Igra je bila dobro pripravljena — zadnji teden sta pomagala še oba č. gg. kaplana: prvi je od hiše do hiše pregovarjal starše, naj ne puste sodelovati otrokom, drugi pa je na posebnih listkih (doslej še ne v navadi) prepovedal obisk. Dvorana vkljub vsemu in še precej visoki vstopnini zraven — razprodana... Uspeh je bil popoln. Posebno je ugajal balet, ki je bil za podeželski oder nekaj izrednega. Vsesplošno priznanje naj bo tov. Gradišarjevi plačilo za požrtvovalni trud. Ravno tako so se dobro posrečile tudi druge vloge. Res jih je precej, a ni nobena dolga in zato tudi ne težka. Pavlek — Pekovčev Ciril — je odrezal imenitno. — Par manjših napak v glasbi in tekstu, ki gredo na rovaš »mrzlice«, bo pri reprizi gotovo odpadlo. Pavzo, ko gre koncem II. dejanja Pavle s krojačem po obleko, naj režija prihodnjič kakorkoli izpolni, ali pa naj — preskrbi Pavletu manjših čevljev, da bo lahko preoblekel hlače kar čeznje. Mrtev oder je mučen. Pavze med dejanji so pač neizogibne. — Igro so posetili mnogi iz Krašnje, Lukovice, Krnine, Domžal, celo iz Kamnika in Ljubljane. Vsi so izjavili, da jih je presenetila, da niso pričakovali kaj takega.

O igri je šel svoj čas po »Tovarišu« glas, da je uprizorljiva samo na večjih bogato opremljenih odrih. To je popolnoma napačno mnenje. Evo naših stroškov: 10 izvodov teksta, davek, 5 pol krep-papirja, bronca, bučike, risalni žeblički in — nič. Vse drugo je zraslo doma. Kdor bi hotel igro uprizoriti in se zanima za podrobnosti, naj se obrne na tov. Tirana. Dela je res precej — pa ga ne bo nikomur žal. — Repriza se je vršila v četrtek 29. maja. — Pozneje gremo gostovat v Domžale.

Posnemanja vredno gibanje.

Učiteljsko društvo za Krški okraj je na svojem zborovanju sprejelo na Raki dne 28. maja t. l. sledeče resolucije:

I. Razmahu prosvetnega delovanja učiteljstva je največja ovira pomanjkanje primernih lokalov. Vsaka nova šolska stavba, ki se bo gradila, naj ima primerno veliko telovadnico s stalnim šolskim odrom.

II. Šolski oder naj se smatra kot današnjim časom najpotrebnejše nacionalno vzgojno sredstvo. Nobena šola naj ne bo brez šolskega odra. Krajni šolski sveti naj stavijo v proračun letno primerno zneske za nabavo in vzdrževanje šolskega odra.

Pošljite slike šolskih odrov.

Mnogi tovariši, ki so amaterji, so fotografirali šolski oder z odprtimi scenami in raznimi kulisami ter pripomočki.

Pošljite take slike tudi Prosvetnemu odseku Pov. UJU v Ljubljani (Učit. ti-

pa naj se tudi tam goraj gora odpre in naj jih požre. Na polju bo solnce, zlato klasje, makovi cvetovi; okrog vojvodskega stola ne bo več trnja; v cerkvi Gospe svete bo donela slovenska pesem na čast Jugovičem, katerih grobovi bodo ležali na krajnem robu severnih planin.

Vsak dan je naš Vidov dan; zakaj vsak dan umirajo naši bratje brez nas. Tisti Vidov dan pa, ki bo nekoč s pomočjo mladih Jugovičev vstal, bo tako lep in silen, da bodo naša srca za trenutek obstala: čula bodo bučanje Adrije, šumenje Kosovega in slovensko pesem v cerkvi Gospe svete.

Jugoviči, ne bojmo se tega dneva! Kdor bo junak, bo povečan! V Vidovem dnevu bo ovekovčeno njegovo ime!

skarna), ki jih bo zbiral za razstavo o naših šolskih odrih, katero se bo skušalo napraviti ob prvi ugodni priliki.

Pošljite istočasno tudi opise odrov in skice (načrte), ki bi jih bilo tudi dobro razstaviti. Take razstave bi zelo olajšale naše delo, zato bo poverjeništvu zbiralo že sedaj material za tako razstavo.

Tudi risane skice raznih kulis so dobrodošle. Več oči, več vidi in s tem si bomo olajšali delo in trud!

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

—SŠM. Odborova seja Slov. Šolske Matice se je vršila dne 31. maja v Ljubljani.* Ni se sklicala o Veliki noči kakor običajno, ker je zasedanje odbora zvezano s stroški za SŠM, in so se tekoči posli skušali rešiti potom okrožnice. Sedaj pa se je pokazalo, da je vendar potrebna seja. Izmed njenih ukrepov in sklepov je treba omeniti te-le: Prof. dr. K. Ozvald je odložil uredništvo »Pedagog. zbornika« in se mu pošlje zahvala za njegov dosedanji trud. Njegov namestnik postani šolski nadz. Lichtenwallner ali pa strokovni učitelj Gustav Šilih, oboje iz Maribora. (Med tem je strokovni učitelj G. Šilih že izjavil, da prevzame uredništvo). — Na podlagi blagajniškega poročila se je izkalkulirala možnost izdaje knjig za l. 1924. Blagajniški dnevnik je izkazoval dohodkov v tekočem letu 30.000,45 Din in stroškov 22.382,89 Din, gotovine pa je bilo na dan seje 2227,56 Din. Dolga ima SŠM. še pri Učiteljski tiskarni okrog 10.000 Din, ki se bo kril do nove izdaje knjig z izkupičkom za stare knjige. Vrednost knjižne zaloge znaša pa preko 100.000 Din. Nato je bil sklenjen ta-le literarni program: Za leto 1924. izidejo: 1. Pedagoški zbornik na 5-6 tisk. polah; v njem se priobčijo tudi že na občnem zboru rektificirana društvena pravila; 2. Fink. Posebno ukoslovje zgodovinskega pouka v osnovnih šolah in 3. John Locke, I. del na 9-10 tisk. polah. Izidejo pa knjige najpozneje do 15. decembra tek. leta, tako da jih bo imelo članstvo že o Božiču v rokah. — Za leto 1925. izide poleg II. sešitka pedag. klasikov in Ped. zbornika mesto kakega posebnega ukoslovja prof. Valasa: Učna snov iz rastlinstva. — Za l. 1926. pa se naprosi prof. Jos. Verbič, da spiše Posebno ukoslovje prirodopisnega pouka. — Založba P. Koširjevega »Vrtnarstva« in J. Klemenčičeve II. (popravljen) izdaje »Sadjarstva« se radi obilice ravnokar izišle tozadavne literature za sedaj odloži. — K III. in IV. sešitku »Telovadbe« izidejo slike kakor k I. in II. sešitku, te pa založi Učiteljska tiskarna. — Med slučajnostmi se je sklenilo, da se da prihodnjemu občnemu zboru smernica, naj se razen enega odbornika volijo kakor predsednik tako vsi ostali odborniki iz Ljubljane oziroma njene neposredne okolice. — Prihodnja odborova seja se bo vršila, če bo treba, v mesecu septembru.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Učiteljsko društvo za konjiški okraj, 8. marca 1924 v Konjicah. Od 58 članov navzočih 46.

Kronika kebeljske šole, predaval tov. A. Strigl.

Enodnevni knjigoveški tečaj, vodil ga bo tov. A. Bercé iz Špitaliča.

—s Cerknjiško-loški krožek logaškega učiteljskega društva, 5. aprila 1924 v Grahovem. Od — članov navzočih 34.

O najbistvenjših razlikah med slovensčino in srbohrvaščino, predaval tov. Znidaršič.

Poučevanje verouka na osnovnih šolah v Srbiji, predaval tov. Kosin.

Naše narodno prosvetno delo.

Delo za šoli odraslo mladino.

—poš Iz Tržiča. IX. šolarska vidovdanska Akademija dne 14. in 15. junija t. l. je privabila tako mnogo občin-

* P. n. članstvo blagovoli oprostiti zakasnelo poročilo, kar ima svoj vzrok v zaposlenosti pri poklicnem delu (šolski sklep za maturante in matura).

Tajnik.

stva, da so morali nekateri oditi brez vstopnice. Vse točke so bile izvajane prav vzorno. Telovadni nastopi so izzvali šalve priznanja; posebno pa so ugajale dekliške vaje na gredi in z železnimi obroči. Telovadne skupine dečkov so bile zelo lepe. Ljubko je deklamirala deca Župančičevo »Naša beseda«, otroško »Veverico«. Prizor »Kosovska devotka« je privabil gledalcem solze. Petje učencev meščanske šole je vzorno, ugajale so štiriglasne pesnice iz Beneške Slovenije. Strokovni učitelj Kernc je na svojih goslih pokazal, da je globok in tehnično dober umetnik, ki lahko nastopa povsod. Krona akademije pa je bila slučajno v Tržiču navzoča gospa finskega konzula iz Genue, ga. Lidija Boesgaard, rodom Čehinja iz Tyna na Vltavi. S svojim škrjančkovim petjem je vžgala srca mladim in starim, da so vzplamtela do neba. Ploskanja ni hotelo biti konca ne kraja, dodajati je morala še in še. Bodi ji izrečena na tem mestu srčna zahvala z željo, iskreno željo skorajšnjega svidenja; tržiško občinstvo si jo je zapisalo v dno srca. Vidovdanska proslava se je izvršila na ta način silno lepo in uspešno. —c—

Šolski odri in pevski zbori.

—po Na Igu pri Ljubljani je bila šolska predstava 29. maja t. l. ob 15. uri v Sokolskem domu. Vršila se je v atmosferi užaljenih in protestirajočih klerikalcev ter dosegla popolnoma svoj namen tudi materijelno. Vzpored: Pozdrav kralju Aleksandru I., petje s sliko. Nagovor g. R. Ciglerja o namenu današnje predstave. Sledile so deklamacije naših malčkov: Mati potico peče. Kaj sem jedel. Civi-biri. Večer za vasjo. Narodna noša. Vražja na roci (Matjaž). Prizor: Zamorčki so igrali učenci z Golega, igro Povodni mož pa domači z Iga. Prizor Sekira zopet Golani in Cici-ban-cicifuj deklamacijo so sklenili lepo uspelo prireditve domačini. Udeležba iz domačih vasi in iz okolice je bila naravnost sijajna. Ljudje znajo ceniti tudi izvenšolski trud domačega učiteljstva. Samo tako naprej! T.

—po Šolska mladina v Rogaški Slatini je imela dne 13. aprila v verandi hotela »Pošta« prireditve s sledečim vzporedom: 1. Petje: 1. Veselja dom. 2. Vila Velebita. 3. Uspavanka. 4. Vse mine. 5. Roža na vrtu. 6. Spov ptičke pojo. II. Deklamacije: 1. Koroška pomlad. 2. Goriški moji domovini. 3. Junak Vojanov. 4. V pepelnici noči. III. Igra v enem dejanju: »Čudodelna srajca«. Čisti dobiček je bil namenjen za nabavo šolskega odra. Uspeh je bil v moralnem oziru prav zadovoljiv, v gmotnem manj, ker so bili izdatki za kostume precejšnji, obisk pa ne posebno dober.

—po Ribno pri Bledu. Šolska mladina v Ribnem je uprizorila 16. in 19. marca t. l. pod vodstvom tukajšnjega nadučitelja g. Milana Vreze dve igri, in sicer: »Povodni mož« in »Kaznovani šaljivec«. Vsi mali igralci so izpeljali izborno svoje vloge. V Ribnem so bile dosedaj vse mladinske prireditve vedno zelo dobro obiskane in prostorna dvorana »Gasilnega doma« vedno do zadnjega kotička napolnjena. A pri tej prireditvi ni bilo tako. — Naš župnik Kramar ima namreč to lastnost, da ovira in podira vsako prosvetno delo, še celo nedolžne otroške igre, katerih dobiček se uporabi izključno za šolske potrebščine revnim učencem, za šolarsko knjižnico in »Jugoslov. Matico«. V nedeljo pred uprizoritvijo je kar grmel raz prižnice: »Ne pustite vaših otrok k igram, ako jih hočete obvarovati pred pohujšanjem!« Strašil jih je tudi s peklom, kdor se udeleži nedolžne prireditve. V šoli se je znašel nad otroci, ki so sodelovali pri prireditvi s tem, da jih je neusmiljeno zmerjal in celo pretepal. Ker prireditve ni prinesla pričakovanega dobička, so darovali za revne šolarje pevci blejskega pevskega zbora, čigar pevovodja je tukajšnji g. nadučitelj, 110 Din 50 para. Srčna hvála zavednim pevcem! Vsa čast pa tukajšnjemu g. nadučitelju, ki se ne straši ovir, ki mu jih stavijo zaslepljeni in kljub vsem zaprekam nasprotnikov posveča ves svoj prosti čas za prosvetno delo.

—po Šolski oder v Čadramu. Dne 23. in 25. marca t. l. so nastopili učenci in učiteljstvo z naslednjim vzporedom: 1. Petje: a) Domovini, b) Kosova gostija. 2. Ciciban in očetova ura. 3. Sosedov god. igra v treh dejanjih, spisal tov. Ro-

jec. — Otroški troglasen zbor je prav ubrano zapel pod spretnim vodstvom tov. Brgleza. Cicibanček je zopet pokazal svojo korajžo in radovednost. Rojčeva igra je sicer prav zanimiva, a zdi se, da ni ravno primerna za šolske odre. V nekaterih prizorih zmanjka prave otroške zanimivosti. Lepi pa so prizori, kjer nastopijo sami otroci, pojejo celo s spremljevanjem harmonike (učenec), ali ko se mati pogovarja s hčerkico o siromaštvu. Sicer pa se je igralo obakrat v veliko zabavo množičnih gledalcev izvrstno, saj tudi drugače ni moglo biti, ker so med igralci bili kar 4 učitelj(ce) in še 1 mladenič. Tovariš šolski vodja je lahko z blagajno prav zadovoljen. — Obiskovalec.

—po V Grižah pri Celju so priredili učenci y nedeljo, 18. t. m. gledališko igro s petjem, deklamacijami, z igrokazom »Rdeča kapica« (igrica s petjem) in s trodejanko »Šivilja Klara«. Peli sta se pesmi: »Slovenac, Srb, Hrvat« ter »Kje dom je moj« — deklamovale pa: Moja piška, Veverica, Domovini, Slovenska govornica, Na potujčeni zemlji, Bajka o siroti in škrateljčkih ter proizvajal šaljivi dvogovor: Mali dedek. Dvorana je bila nabito polna, moralni, kakor tudi gmotni uspeh popoln. Mali igralci so se dobro uživali v svoje vloge in jih izvajali v splošno zadovoljnost gledalcev. Čisti dobiček je namenjen pomnožitvi prepotrebne šolarske knjižnice in za majniški izlet revnejših učencev.

—po Mladina guštanske osnovne šole je priredila dne 5. aprila v Sokolski telovadnici v Guštanju igri: »Šivilja Klara« in »Kralj Matjaž«. Otroci so se priglasili za igranje sami, razdelili vloge sami in se jih tudi prav dobro naučili ter pokazali veliko sigurnost v nastopu. V igri »Šivilja Klara« je ugajal občinstvu zlasti nastop palčkov in vil, ki so imeli prav lične kostume. V igri »Kralj Matjaž« pa sta se odlikovala Podgornikov Ivan (Dolinšek Maks) in kralj Matjaž (Franc Markovič). Oprema kralj Matjaževih vojakov je bila zelo lepa in preskrbljena od učencev samih. Petje je bilo lepo in je občinstvu zelo ugajalo. Zaslugo na tem uspehu imajo tov. Janko Gačnik in gdč. Olga Pečnikova in Zoška Konečnikova. Vkljub temu, da nekateri starši iz nacionalne zagrizenosti niso pustili otrokom sodelovati, je bil moralni uspeh prireditve zadovoljiv. Igra se je ponovila dne 21. aprila na Prevaljah. Uspeh prireditve je tem bolj razveseljiv, ker so uprizorili nekateri Guštanjčani gonjo zoper tukajšnje učiteljstvo in zahtevali premestitev. Čisti dobiček igre pa bo omogočil 35 učencem daljši izlet v notranjost države.

—po Kranjska gora. Na cvetno nedeljo je priredila tukajšnja osnovna šola z mladino v »Ljudskem domu« krasno uspelo predstavo z igro in petjem. Predstavljala se je igra »Povodni mož«. Pred igro je mladina zapela nekaj ljubkih pesmic z deklamacijami vred, nato pa se je predstavljala igra: »Povodni mož«. Igralo se je dovršeno. Predvsem je ugajal Mihčev Mihčec, ki je svojo ulogo izvršil tako dovršeno, da ga je bilo treba kar občudovati. Vsa čast učiteljstvu, ki je z velikim trudom pripravljalo in pripravilo z mladino Kranjskogorčanom tako lep užitek, ki tudi v gmotnem oziru ni zaostal. — A. Š.

—po Sv. Lenart v Slov. goricah. Dne 13. aprila 1924 je tukajšnja šolska mladina nastopila s sledečim vzporedom: 1. Deklamacije: »Srčni možiček in Učitelj«. 2. »Kukavica«, troglasni otroški zbor. 3. Slovenec sem«, troglasni otroški zbor. 4. Povodni mož. Uspeh je bil v gmotnem kakor tudi v moralnem oziru prav zadovoljiv. Otroci so izvajali vse točke vzporeda precizno. Videlo se je starše, ki so bili ob nastopu svojih ljubljencev do solz ginjeni. Čisti dobiček znaša 768 Din 50 para in se uporabi za nabavo knjig za šolarsko knjižnico in šolskih potrebščin revnim učencem.

—po Št. Vid-Grobelno. V nedeljo, dne 6. in 13. aprila t. l. je praznovala tukajšnja šolska mladina dan, ki ji ostane v neizbrisnem spominu v poznejših letih. Veliko dela in skrbi je bilo treba za prireditve po sledečem sporedu: 1. Pozdrav učenke obiskovalcem. 2. Vprašanje solnčecu, dramatični prizor. 3. V pepelnici noči, deklamacija. 4. »Vojna sirota«, mladinska igra s petjem. 5. Domači grudi, deklamacija. 6. Pripovedka o nosku, dramatični prizor. 7. Mladi dedek, šaljivi prizor. 8. Rajalni nastop — v trobojnici. 9. Živa slika. 10. Petje. Občinstvo in cenj. gostje iz Šmarja in Poniške so se zabavali prav dobro ter so

se o celem programu zelo laskavo izrazili. Dela in skrbi sta imeli seveda z mladino največ g. Tilka Leckerjeva in Verena Zidarjeva, za kar jima čast in hvala. G. Stritar je oskrbel pevske točke »Pitci« in »Tiha luna« ter Gregorčičeve »V pepelnici...«. Zelo je bila zabavna, a tudi ganljiva igra v 2 dejanjih: »Vojna sirota«, ki jo je za podeželske odre priredil po starih virih tov. Franjo Pogačnik. Snov igre je sedanjim časom in razmeram primerno prikrojena, ter so prizori, ko »stari govorač Miha« vzame siroto za svojo — in ko se ista po njegovi smrti vrača na gomilo krušnega očeta, ganili nekatero do solz. Med igralci sta se zlasti odlikovala učenec Franjo Kokot kot Janko in Nežika Karner kot Tinica sirota. Vloga starega govorača-invalida zasluži priznanje in hvalo, izborna ga je pogodil Janko Pogačnik. Tako deluje Št. Vidski oder že 18. leto v prid in duševni blagor mladine in naroda, ki je prirediteljem vdano in hvaležno. Gmotni in moralni dobiček ima šola in ljudstvo.

—po Škocijan pri Mokronogu. Šolska mladina je priredila dne 4. maja t. l. igro »Teta iz Amerike« in spevoigro »Peričice«. Na vzporedu so bile tudi razne pevske točke, tako tudi »Venček narodnih pesmi od V. Gostiša, ki so ga izvajali učenci in učenke IV. razreda. Igra kot tudi pevske točke so kar najlepše izpadle. Občinstvo, ki je kljub celodnevemu naliivu napolnilo dvorano do zadnjega kotička, je bilo polno hvale in priznanja. Del čistega dobička so poklonili šolarji družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. O Veliki noči smo poslali za pirhe bratcem in sestricam tam preko 244 Din 50 para. Otoci zbirajo tudi pridno znamke. Nedavno so poslali »Jugosl. Matici« 740 kar najrazličnejših znamk.

—po Šmarje pri Jelšah. Šolska prireditve dne 11. maja t. l. je zelo dobro uspela. Pozdrav je sestavil pisatelj dr. I. Šorli. Narodne pesmi je občinstvo, kakor vsikdar, tudi to pot prav rado poslušalo. Posebno pozornost je zbujala spevoigra »V kraljestvu palčkov«. Živi kostumi in krasna dekoracija zvezdnatega neba je napravilo kaj ugoden utis. Največ je pripomogla izredno delavna in požrtvovalna učiteljica Z. Lovrec. Na splošno željo se prireditve ponovi v nedeljo 25. maja 1924.

—po Šola v Toplicah pri Novem mestu si je nabavila nov stalen šolski oder, ki je sedaj le za silo dovršen. Na za silo dovršenem odru je priredila šolska mladina v nedeljo 11. maja t. l. prvo prireditve z deklamacijami, petjem in igricama »Na razpotju« in »Čevljarček«. Ko bodo s prireditvami pokriti dosedanji stroški, se bodo vršila nadaljna dela.

—po Žalec. Učiteljski zbor tukajšnje osnovne šole je priredil v nedeljo, dne 25. maja t. l. ob treh popoldne v Rblekovi dvorani v Žalcu prav lepo uspelo šolsko akademijo s sledečim vzporedom: 1. Pozdrav. 2. Nastop otroškega pevskega zbora. 3. Dramatični prizor: »Ali voda — ali vino«. 4. Trodejanka s petjem: »Povodni mož«. 5. Deklamacije. 6. Dramatičen prizor: »Ciciban in bučelica«. 7. Telovadni nastop s petjem in spremljevanjem: »Žabja svatba«. Čisti ostanek, ki znaša nekaj čez 1000 Din, se bo uporabil v popolnitev šolarske knjižnice. Šolska akademija je bila prav dobro obiskana.

—po Ljutomer, deška in dekliška narodna šola sta priredili skupno v dnevih 25., 26. in 28. maja t. l. v šolski telovadnici lepo pravljico igro J. Ribičičeve »V kraljestvu palčkov«. Uprizoritev so obiskale dne 26. maja tudi okoliške šole. Udeležba občinstva je bila zelo številna, posebno pri zadnji uprizoritvi. Pa saj je tudi našlo krasno Ribičičevo delo vredne uprizoritve oziroma igralce. Koliko je pač bilo prej truda, ve najbolje tovariš Stopar in z njim vred ostalo učiteljstvo, kaj ne, da? A ne zaman! Žrtve so poplačane z dobrim gmotnim in moralnim dobičkom. Ti igralci-malčki so palčki le po telesu, a ne po zmožnostih, da celo talentih. Le naprej z njimi! V dosego učinkovite scenerije je pripomogel krajni šolski svet z napeljavo električne luči na šolski oder. Bajna votlina — kraljestvo palčkov — je mojstrsko delo spretnega, tu bivajočega ruskega slikarja g. Vasiljeva. Priznanje tedaj vsem skupaj in vsakemu posebej. Zdravo!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lup Popravek k zadnji »Prosveti«. Pri zadnji »Prosveti« je izpadla pri seznamu pesmi opazka, da so z * zaznamovane primerne za narodne praznike, sploh za svečane prilike.

slik, toda te bodo izdelane s pravilnim teoretičnim umevanjem in učenci bodo na ta način pridobili to, kar jim mora po vsej pravici nuditi taka šola v dosego teoretičnih znanosti. Sicer pa se moramo zadovoljiti s to razstavo, če računamo na to, da deluje na šoli povečini neizprašano in nepoklicno učiteljstvo.

— **Kdo izmed tovarišev učiteljev bi vedel za pridnega dečka iz poštene hiše,** ki bi imel veselje stopiti kot učenec v trgovino z mešanim blagom. Vsa oskrba in tudi obleka prosta. Cenjene ponudbe na vodstvo deške šole Trbovlje-Vode, p. Trbovlje I.

— **Maturanti mariborskega učiteljskega iz 1. 1880. in 1881.** se vabijo na bratski sestank v Maribor na 5. in 6. dan julija t. l. Prihod tja, v Narodni dom ob 5. uri predpoldan. Skupni obed, zabavni večer in določitev izleta v okolico 6. julija t. l. Tovariške vsestranske pozdrave Pokrkar, Šmid.

— **»Narodna Prosveta« odobrava v zadnji številki naše stališče,** ki je bilo označeno v »Učit. Tov.« z dne 12. t. m. v uvodniku, da se ne zapostavlja podeželskih poročenih učiteljev glede polnih dnevnih za mestne tovarišice.

— **Na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani** je vpisovanje v I. letnik v ponedeljek, dne 30. junija in dne 29. avgusta od 8.—10. ure. Podrobnosti so razvidne iz oglasa v veži šolskega poslopija.

— **Vpisovanje in sprejemni izpiti na državnem moškem učiteljskem v Mariboru.** Vpisovanje v I. letnik drž. moškega učiteljskega v Mariboru se vrši dne 29. junija od 9.—12. ure. Predložiti je treba krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Kdor prosi za oprostitev od predpisanih pristojbin, naj predloži tudi premoženjski izkaz, ki ni nad eno leto star in je potrjen od pristojnega davčnega in zemljiško-knjižnega urada. Učenci, ki so dovršili malo maturo ali četrti razred gimnazije, realke ali meščanske šole, delajo izpit le iz petja, ostali pa iz verouka, slovenščine, zemljepisja, zgodovine, matematike, prirodopisa, fizike in telovadbe. Poleg tega morajo predložiti lepissimi zvezek in nekaj risb. Okrožni zdravnik bo pri vsakem učencu določil, če je duševno in telesno sposoben za učiteljski stan. Sprejemni izpiti se vrše v ponedeljek, dne 30. junija od 8. ure dalje. — Jeseni se bo sprejelo v I. letnik le toliko gojencev, v kolikor bo to dopuščal prostor. Podrobnosti na črni deski zavoda.

— **Prosimo vse delegate na pokrajinski skupščini v Krškem, ki so člani »Učiteljske samopomoči«,** kakor tudi članke našega društva iz krškega okraja in bližnje okolice, da se zanesljivo udeležijo izrednega občnega zboru »Učit. samopomoči«, ki se bo vršil ob 1/2 8. oz. 8. uri zjutraj dne 9. jul. 1924 v šolskem poslopiju v Krškem. Na občnem zboru se bo sklepalo o važni začasni izpremembi društvenih pravil, s katero bo omogočen vstop v naše društvo vsemu učiteljstvu brez razlike starosti. Pridite v velikem številu!

Hunyadove stranke v Belemgradu, Katarina, hči srbskega kneza Jurija Brankovića, je bivala tudi nekaj časa v Krškem. Po smrti Ulrikovi je morala prepustiti cesarju Frideriku IV. vse svoje graščine in posestva. Zadovoljiti se je morala z 200 gld. letnih dohodkov in s krškim gradom, katerega si je izbrala za svoje vdovsko življenje; Krčani pa so postali prvokrat avstrijski podložniki. Čez tri leta je prodala ta poslednja celjska grofica tudi še vse graščine ogrske ter šla v Dubrovnik (Ragusa) v samostan. Drugi pa trde, da je živela pri svoji sestri Mariji, vdovi sultana Murata II. Po njeni smrti je pa pripadla cesarju Frideriku IV. tudi še krška graščina.

Habsburčan cesar Friderik IV. je trg povzdignil v mesto l. 1477. Ko bi moralo 1877 mesto praznovati svojo 400 letnico, opozoril je bil Krčane na to takratni nadučitelj Gasperin (zdej v pokoju v Višnji gori); rekli so mu pa Krčani prav modro: Počakajmo, bomo pa bolj slovesno praznovali 500 letnico. Mesto je dobilo takrat svoj grb in mestne pravice, ki so bile posnete po pravicah celjskega mesta; volili so zdej Krčani svojega sodnika; bili oproščeni bremen kot grajski podložniki; v znamenje lastne sodnijske pravice so imeli srebrno sodnijsko palico, ki se še hrani. Obdati so morali svoje hiše z mestnim obzidjem in ga popravljati. To je bilo potreba, ker so Turki proti koncu 15. stoletja večkrat v okolici razsajali in tudi mesto napadali.

V 16. stoletju se je začelo tudi v Krškem protestantsko gibanje. Prišel je v mesto neki predikant, katerega so posebno ženske rade poslušale. Pa tudi moški so se že zelo poprijeli nove vere. Ko je to zvedel nadvojvoda Karl v Gradcu, ki je bil takrat poglavar Kranjske, pozval je k sebi mestnega sodnika in dva meščana, ki sta se najbolj potegovala za predikanta, in ju je vtaknil v ječo.

— **Poverjenikom Slov. Šolske Matice!** Da uredimo in poravnamo račune pri tiskarni za lansko leto, prosim p. n. poverjenike, da Matici potom položnic čimprej nakažejo doplačila, ki so jih nabrali od članov za leto 1923. Nekaj poverjenikov je sicer to že izvršilo, od večine njih pa še ni nobenega glasu. Nujno prosim! Pavel Plesničar, t. č. blagajnik Slov. Šol. Matice.

— **V zadnjem času nam prihajajo pritožbe,** da niso dobila šolska vodstva več odlokov, n. p. sledečih: Dopusti učnim osebam; postopanje pri podeljevanju. (Viš. š. svet 6. februarja 1924, št. 1081). — Kolkovanje šolskih naznanil na osnovnih šolah (prosv. oddelek 26. marca 1924, št. 1905). — Dopusti učiteljskega, postopanje (dodatno k odloku z dne 6. februarja 1924). — Zdravniška taksa (prosv. oddelek 31. marca 1924, št. 2695). — Bolniški dopusti (viš. šol. svet 6. februarja 1924, št. 1363). — Ker je te odloke izdal prosvetni oddelek, bo najbrže krivda v ekspeditu okrajnih šolskih svetov in naj voditelji odloke reklamirajo. Pri dopustih so nekateri zaradi tega postopali še po starem. Leta 1919. je izšel odlok, da je višji šolski svet začel poslovati, sedaj pa ni uradnega obvestila, da je »preminul« in posluje prosvetni oddelek mesto višjega šolskega sveta.

— **45-letnico mature** praznujejo na Vidov dan letos tovariši, ki so leta 1879. maturirali na ljubljanskem učiteljskem, in sicer: Jakob Dimnik, šolski ravnatelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani; Janko Vrezec, nadučitelj v pok. v Ribnem pri Bledu in Josip Žirovnik, nadučitelj v p. na Bledu. Ravnatelj Jakob Dimnik je služboval kot učitelj na enorazrednici v Tujnicah pri Kamniku, na dvorazrednicah v Šmarju pri Ljubljani in na Igu, na trirazrednici v Trnovem pri Ilirski Bistrici, na štirirazrednici v Postojni (10 let), na II. mestni deški petrazrednici v Ljubljani (10 let) in kot nadučitelj, ozir. šolski ravnatelj na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani 22 let. Na Vidov dan bo vzel slovo od šolske mladine in dne 31. julija bo razrešen svoje službe ter bo stopil v pokoj. — Nadučitelj Janko Vrezec je bil upokojen 1. januarja 1922. Služboval je kot učitelj v Banjaloki ob Kupi, v Dragi, na Robu, pri Sv. Gregorju na Rakji in nazadnje pa kot nadučitelj v Ribnem. — Nadučitelj Josip Žirovnik je služboval kot učitelj 5 let v Cerknici in kot nadučitelj pa 6 let v Begunjah pri Cerknici in 33 let pa v Gorjah pri Bledu. Vpokojen je bil 1. junija 1922. Danes živi v svoji vili na Bledu, kjer ima v najemu hotel »Triglav« in »Evropo«. — Sošolci teh treh jubilarjev — ki so pa že umrli — so: Bantan Ivan, nadučitelj v Loškem potoku; Bartl Ivan, nadučitelj v Šmartnem pri Litiji; Janežič Janko, okrajni šolski nadzornik v Kranju; Kleč Avgust, učitelj v Ljubljani; Lavrenčič Alojzij, nadučitelj na Slapu pri Vipavi; Pintar Josip, nadučitelj v Sromljah; Trošt Fr., nadučitelj na Igu; Vrančič Anton, nadučitelj v Zagradcu pri Žužemberku. — Sošolca Robert Erblisch in Ivan Kosch

Proti koncu 16. stoletja (1573) je Krško občutilo kmetski upor, katerega je Šenoa tako lepo opisal v »Seljački buni«.

Po smrti poslednjega celjskega grofa je postal Krški grad, in kar je zraven spadalo, lastnina deželnih knezov, cesarjev in je bil bogatašem proti gotovemu plačilu zastavljen, najprvo Ungnadu, prijatelju Slovenov, potem Turnu, nekemu Valvazorju (ne kronistu). Od tega ga je dobil Moškon. Leta 1671 ga je kupila vdova grofinja Magdalena Strassoldo. Njen sin Orfeo si je nekaj posestva pridržal, večji del pa prodal Volku Jakobu Auerspergu, lastniku turnske graščine. Grad Turn so takrat imenovali »Šrajbarski grad«. Ostali del krške graščine je bil od turnske graščine kupljen na dražbi l. 1798. Torej ste več kot sto let bile združeni obe graščini. Do l. 1876 je bil lastnik grof Anton Auersperg, potlej Ervin grof Auersperg, za njim Jos. Lenarčič, nazadnje parcelizacijska banka v Zagrebu. Zdej je sam grad še na Turnu (baron Gagern). — Na Krškem gradu — že kakih 200 let nobeden ne stanuje, in 100 let že nima strehe, in od leta 1800 naprej so začeli zidovje podirati, kolikor se ni samo rušilo. Kamenje so porabili, da so zidali staro sodnijo, hiše, ki so zdej last J. Lenarčiča. Sliki gradu in mesta, kakršna sta bila okoli l. 1700, prinaša v dokaj verni obliki Valvazor.

Žalostno poglavje Krške zgodovine je sežiganje čarovnic ali copernic, kar se je vršilo okoli l. 1700.

(Nadaljevanje sledi).

¹ Kot nemški pesnik Anastasius Grün. Izdal je slovenske narodne pesmi v dobrem nemškem prevodu. Kot deželni in državni poslanec je bil naš nasprotnik.

sta izstopila iz učiteljske službe. Sošolca Kecelj Alojzij iz Ljubljane in Janko Muren iz Draščic pri Metliki sta pa zaradi vojaščine dve leti pozneje maturirala; oba sta že v pokoju. Vsi so ostali ves čas službovanja značajni narodni in napredni učitelji.

— **Meščanska šola na Prulah.** Vpisovanje učencev v I. razred, kakor tudi onih, ki nameravajo nanovo vstopiti v II., III. ali IV. razred I. deške meščanske šole v Ljubljani na Prulah, se bo vršilo dne 29. in 30. junija 1924, vsakokrat od 8. do 13. ure. — V prvi razred se sprejemajo učenci, ki so s splošno povoljnim uspehom — z redi prav dobro in dobro — dovršili peto šolsko leto na kakih javni ali zasebni osnovni šoli s pravico javnosti. Učenci iz VI. razreda osnovne šole se sprejemajo le v I. razred.

Učiteljski pravnik.

— **Švrstitev telovadnih učiteljev (z izpiti) po čl. 7. čin. zak.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 29.368 od 10. junija 1924 odločilo v takem slučaju sledeče: Izvolite obvestiti molioce, da se izpit iz telovadbe (gimnastike) ne može uzeti kao uslov za odredživanje 10% dodataka po čl. 7. zak. o drž. uslužb.

— **Švrstitev let učiteljem z gimnazij-sko maturo.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 27.404 od 31. maja 1924 rešilo, da se na osnovi čl. 241. čin. zak. vračunajo učitelju N. N. (ki je bil nameščen samo z gimnazij-sko maturo) čas od prvega nameščenja do usposobljenostnega izpita v napredovanje in pokojnino. S tem je načelno rešeno vprašanje, da se učiteljem z gimnazij-sko maturo vrstejo leta med prvim nameščenjem in dopolnilno maturo na učiteljskem, oziroma usposobljenostnim izpiti.

— **Oni, ki vzdržujejo starše dobe polno stanarino** po čl. 38. uradniškega zakona. Več v prihodnji številki.

— **Naturalna stanovanja** se bodo pričela (kakor smo informirani) zaračunavati v kratkem. Prizadetim tovarišem priporočamo, naj zahtevajo od krajin šolskih svetov, da jim dajo stanovanja v uporabo kot odškodnino za administrativne posele s šolskim imetjem. V tem slučaju naj izpodbijajo, da bi se to štelo kot službeno naturalno stanovanje.

Naša gospodarska organizacija.

VABILO

k izrednemu občnemu zboru društva »Učiteljska samopomoč«, ki se bo vršil dne 9. julija 1924 ob pol 8. uri zjutraj v šolskem poslopiju v Krškem s sledečim vzporedom:

1. Poročilo načelstva in računskih pregledovalcev.
2. Predlogi iz odbora in nadzorstva.
3. Slučajnosti. **Odbor.**

NB: Če bi občni zbor ob pol 8. uri ne bil sklepčen, se skliče čez pol ure drugi, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih društvenikov. (§ 12. društvenih pravil).

— **g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani:** G. Jakob Srebotnjak, trgovec v Lokvi pri Divači, daroval v veselje učiteljski družbi v Rogaški Slatini (Ogrizkova gostilna pri Sv. Križu) Din 50. — Naša marljiva in vzorna koleginja Julka Povšnar - Zalokarjeva, šolska voditeljica v Kokri pri Kranju, piše: »Spoštovani g. ravnatelj! Mislim na Vas in zato sledeče: V začetku maja mi je poštna uprava poverila poštni nabiralnik v poslovanje. Precej dela je s tem v zvezi; dnevno se vpisuje, kaj dobim in kaj oddam. Za vse to delo so mi obljubili za celo leto Din 60. Izplačevali mi bodo mesečno po 5 Din. Pri nakazilu

te nagrade sem se spomnila našega ljubljeneja in spoštovanega g. svetnika Gangla ter Vam pošljem teh 60 Din v njegovo počestčenje za učiteljske otroke. Vsak korak in vsaka črka, ki jo bodem v ta namen naredila, naj bo v korist učiteljskim malčkom, 60 Din, malo je, malo, a verujte, da pride v dobrem namenu. Prav lepo Vas pozdravi z željo, da ste čili in zdravi še mnogo leta! Vdana Julka Povšnar-Zalokarjeva.« Vsa čast! — Tov. Marija Klavs-Flandrova, učiteljica v Vel. Gabru, Din 250 brezobrestnega posojila. Hvala lepa! — Učiteljski zbor v Šmarju pri Jelšah Din 75; darovali so po 10 Din tov.: Bevc Fr., Debelak D., Lovrec Z., Mulej V., Fink T., Smeh L., Šumer H. pa Din 15. V posnemanje učiteljskim zborom na večrazrednicah. — Šolsko vodstvo v Kostanjevici Din 5. — Učiteljski zbor v Sevnici Din 100 s pripomočjo: »Za cement h Ganglovemu kamnu, da bo trdno in neomajno stal, kakor bodi trdnega in neomajnega značaja naša mladina, ki se bo vzgajala v konviktu!« Živili darovalci! — Tov. Gostič Florijan, učitelj v Poljanah nad Škofjo Loko, Din 10. — Tov. Alojzij Račič, nadučitelj v p. v Ljubljani, Din 100. Živio, prijatelj! — Velecenjeni! Vrlo me veseli nagel narast kupa Ganglovih kamnov. Upam, da bo tako lepo napredovanje kmalo uresničilo dolgo gojeno nado. Tudi jaz bi rad prinesel kamen k zgradbi — še rajši bi ga privaril, da bi bil kamen res velik in izdaten. Vendar moje skromne moči ne morejo vzdigniti celotnega kamna. Ker je pa pri zgradbi treba poleg debelega kamna tudi peska, upam, da bo tudi moj »pesek« pomagal držati pri zgradbi močnejše in težje kamne. Zato hočem poslati v to svrhu vsak mesec Din 5. Za mesec junij pošiljam danes Din 5. Z odličnim spoštovanjem Julij Mayer, nadučitelj v Zg. Tuhinju, Posnemanja vredna misel! Kamen do kamna palača. — Učiteljski zbor deklishe šole Trbovlje-Vode je daroval Din 125; darovale so po 5 Din tovarišice: BergerBertoncelj, Burgar, Dokler; po 10 Din: Arzenšek, Kemperle, Meško, Nerat, Orač, Sušnik, Vorschitz; po 15 Din: Zencovich in po 20 Din na Wessnerjeva. Živile vrle kolegije! — Barjansko učiteljstvo v Ljubljani na poziv nadučitelja T. Grčarja Din 60; darovali so po Din 10 tovarišice: Belin Fr., Petrič Angela, Slatner Amalija, Tit Grčar in Josip Kobal pa Din 20. Hvala! — Za Ganglov kamen je poslal tov. Andrej Flajs iz Želimenj Din 163, ki jih je zložilo dne 22. maja na sestanku na Igu učiteljstvo iz: Studenca (Ig), Šmarija, Tomišlja, Preserja, Jezera, Želimelj, Golega, Zapotoka, Barja in iz Ižkevasi. Tovariši, le še večkrat zborujte s takim programom! Lep vzgled učiteljskim krožkom in okrajnim učiteljskim društvom. — Tov. Ana Hitzl, šolska voditeljica v Poljanah pri dolenskih Toplicah, Din 20. — Učiteljstvo na Rakji na Dolenskem Din 80. Živili večrazredničarji! — Učiteljstvo osnovne šole v Brežicah Din 90. Večrazredničarji, ki se še niste odzvali s skupno zbirko, le na dan! — Tov. Lea Škrjančeva, učiteljica v Iga-vasi, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Ljudmila Arzenšek, učiteljica ženskih ročnih del v Trbovljah-Vodah, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Vika Rant-Zalarjeva, učiteljica v Šmartnem pri Kranju, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. France Rant, nadučitelj v pokoju v Šmartnem pri Kranju, dve obveznici 7% drž. posojila po Din 100, skupaj Din 200. — Tov. Niko Prestor, učitelj v Kranjski gori, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Miroslav Praprotnik, nadučitelj na Homcu, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Vinko Gregorič, nadučitelj v Ljubljani, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov.

V novi obleki

namreč v rjavo-modro-beli etiketi je sedaj v prometu davno preizkušeni in priljubljeni »Pravi; FRANCKOV; kavni prídadek« v zabojčkih. — V varstvo proti ponaredbam se na tej novi etiketi posebno iztičejo glavna obeležja, namreč ime »Franck« in »kavni mlinček«. — »Pravi; FRANCK; z mlinčkom« je kavi tako potreben, kakor začimba juhi. —

Pazite na razliko
med kožnimi potplati in Palma Kaucuk potplati in petami. Prednosti proti kožnim potplati so večja trajnost in vzdržljivost čevljev, elastična in ugodna hoja, ter nizka cena.

☞ Zahtevajte edino le »Palma«.

Fran Stergar, nadučitelj v Ljubljani, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Vsem darovalkam in darovalcem obveznic: prirsčna hvala! — Današnji izkaz: Din 2093; zadnji izkazanih: Din 17.447; skupaj z današnjim izkazom: Din 19.440. Dvajseti dinarski tisočak je na vidiku! Vsa čast in hvala zavednim darovalkam in darovalcem, ki so v sedmih mesecih to imponujočo vsoto položili na žrtvenik za učiteljske sirote. — »Zahvaljam Te, mogočni Bog, ker vodil si mi delo rok!« — (E. Gangl: »Iz luči in teme.«) — Jakob Dimnik, blagajnik.

ZA OBRAMBNI SKLAD

so nam poslali:

Lunaček Aleks., Št. Rupert . . .	20 Din
Šušteršič Ernest, Kočevje . . .	5 »
Mayer S., Tuhinj	5 »
Pečar Franc, Rateče	10 »
Hofbeck Edo, Pišce	10 »
Salabo-Vranjek, Mengeš	20 »
Že izkazani znesek v 21. številu .	45 »

skupaj . 115 Din

Iskrena hvala! Živeli posnemalci!
Blagajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

STALNI ČLANI ODSEKOV.

I. Stanovsko-politični odsek: Dostal Rudolf kot strokovni tajnik, Lapajne Josip, Rajšp Josip; namestnika: Jamšek Fran, Brinar Fran.

II. Gospodarski odsek: Fegic Mirko kot glavni blagajnik, Voglar Fran, Dimnik Jakob; namestnika: Šmajdek Ivan, Klemenčič Josip.

III. Kulturno-pedag. did. odsek: Fleré Pavel kot urednik Popotnika, Šega Ivan, Karbaš Fran; namestnika: Šilih Gustav, Martinc Franc.

IV. Tiskovni odsek: Dimnik Ivan kot urednik Učit. Tovariša, Hren Anton, Zupančičeva Vita; namestnika: Hudé Drago, Möderdorfer Vinko.

V. Narodno-prosvetni odsek: Rus Vilibald, Plesničar Pavel, Godčeva Marija, Ločniškar Fran; namestnika: Grum Rado, Dominko A.

VI. Odsek za stanovski naraščaj: Luznar Fran; Kozuh Mirko in Bračičeva Milka za Maribor; Škulj Andrej in Likozarjeva Anica za Ljubljano; namestniki: Alt Aleksander, Milčinski Angela, Legat Stanko, Waschtetova Ilka.

VII. Odsek za obmejno šolstvo: Močnik Peter, Štravs Karel, Mencin Rudolf, Pernel Ludovik; namestniki: Lešnik Mir., Pučelik Mir., Mavrič Karel.

VIII. Stanovsko-obrambni odsek: Gmus Anton, Šumer Hinko, Knaflič Radoslav; namestnika: Ivanjšič Ljudevit, Majcen Mirko.

Dolžnost članov odsekov je, da se nedeže pokrajinske skupščine v Krškem in prisostvujejo razpravam v odsekih dne 8. julija. Ako kak član ne more priti, naj pravočasno obvesti poverjeništvu, da vopkljče namestnika.

+ pov Delegati za pokrajinsko skupščino dne 8. in 9. julija v Krškem so za:

XIII. Celjsko društvo. — Delegati: 36. Sivka Anton — Št. Jurij ob j. ž. 37. Vrečer Rajko

— Žalec, 38. Mokrovičeva Jelisava — Vojnik, — Namestniki: 36. Cernejeva Anica — Celje, 37. Gobec Vekoslav — Celje, 38. Zagarjeva Milena — Ljubčno.

XIV. Gornjegrajsko društvo. — Del: 39. Pulko Valentin — Gorica pri Mozirju, 40. Rainer Milko — Ljubno. — Nam.: 39. Cernetova Iva — Gorica, 40. Rainerjeva Lucija — Ljubno.

XV. Kočevsko društvo. — Del: 41. Završnik Alfonz — Rjbnica, 42. Wigele Ferdo — Loški potok. — Nam.: 41. Lovšinova Iva — Sodražica, 42. Rajer Rajko — Sodražica.

XVI. Konjsko društvo. — Del: 43. Kržič Janko — Loče, 44. Friedl Franc — Št. Jernej, 45. Berce Alojzij — Spitalč. — Nam.: 43. Strigl Anton — Kebeč, 44. Kezabekova Tončka — Kobje, 45. Unverdorben Jože — Zreče.

XVII. Svetolenarsko društvo. — Del: 46. Kranjc Fran — Sv. Barbara, 47. Velnar Jože — Sv. Lenart, 48. Velnarjeva Amalija — Sv. Lenart. — Nam.: 46. 47. 48.

XVIII. Ljubljansko društvo. — Del: 49. Malnarič Ivan, 50. Engelmanova Mira, 51. Waschtetova Ilka, 52. Škulj Andrej, 53. Mlakar Franc. — Nam.: 49. Likozarjeva Anica, 50. Mehletova Marija, 51. Kocijančič Ivan, 52. Plesničar Pavel, 53. Lenarčič Janko.

XIX. Logaško društvo. — Del: 54. Štravs Karol — Dol. Logatec, 55. Znidaršič Rudolf — Grahovo. — Nam.: 54. Korenc Henrik — Dol. Logatec, 55. Modičeva Marija — Cerknica.

XX. Ptujsko društvo. — Del: 56. Majcen Mirko — Ptuj, 57. Muzek Ljudevit — Sv. Vid, 58. Jamšek Fran — Breg, 59. Peček Uroš — Ptuj. — Nam.: 56. Baša Andrej — Ptuj, 57. Vrhovnikova Marta — Ptuj-okolica, 58. Muzekova Antonija — Sv. Vid, 59.

XXI. Savinjsko društvo. — Del: 60. Zdolšek Bogomir — Letuš, 61. Ahtikova Jožica — Št. Jurij ob Taboru. — Nam.: 60. Sevnik Julče — Vransko, 61. Sevnikova A.

XXII. Slovenjebistriško društvo. — Del: 62. Karbaš Fran — Slov. Bistrica, 63. Tomažič Ivan — Tinje. — Nam.: 62. Rainer Josip — Gornja Polskava, 63. Hribar Franja — Laporje.

XXIII. Šoštanjno društvo. — Del: 64. Stopar Vinko — Velenje, 65. Vrečko Martin — Šoštanj. — Nam.: 64. Tajnik Miloš — Šoštanj, 65. Trobejva Cilka — Šoštanj.

XXIV. Radovljško društvo. — Del: 66. Baraga Janko — Koroška Bela, 67. Jerajeva Valerija — Gorje, 68. Šega Ivan — Jesenice. — Nam.: 66. 67. 68.

XXV. Mariborsko okoliško društvo. — Del: 69. Šijanec Ludovik — Razvanje, 70. Vanda Mirko — Šmarjeta na P. 71. Košutnik Silvester — Št. Ilj. — Nam.: 69. Vranc Ernest — Puščava, 70. Čermelj H. — Zg. Kungota, 71. Skrbinska Ljudmila — Fram.

XXVI. Novomeško društvo. — Del: 72. Koscec Miško — Trebnje, 73. Zajec Erna — Trebnje, 74. Franketova Marija — Dobrič. — Nam.: 72. 73. 74.

Pozivamo ostalih šest društev, da nam takoj javijo delegate in namestnike za pokrajinsko skupščino. UJU poverj. Ljubljana.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje v sredo 2. julija t. l. ob 10. uri v šoli v Toplicah. Prememba kraja se je izvršila sporazumno s tovariši na Dvoru. Obravnavale se bodo važne stanovske zadeve. Železniška zveza je zelo ugodna. Na veselo svidenje. — Predsednik.

Poročila:

+ UČITELJSKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI je zborovalo dne 4. junija t. l. v Murski Soboti ob navzočnosti $\frac{3}{4}$ društvenih članov.

Tovariš predsednik pozdravi navzoče in konstatira dejstvo, da kljub ugodnemu vremenu nas ni toliko, kolikor bi bilo pričakovati. Želi novim članom, naj se dobro počutijo med nami. Opozori zbrano učiteljstvo na žalostno nedeljo v Trbovljah. Vznak sožalja in sočutja zakličemo žrtvam jugoslovanske ideje: Slava! Slava! Slava!

Sledilo je predavanje g. profesorja dr. Orožna »o zgodovini Prekmurja«.

Slika, ki jo je podal gosp. profesor Orožen, je bila plastična in koristna, ne le vsled aktualnosti, nego tudi zato, ker je dala migljaje: kje in v koliko bi bilo treba z nadaljnjim delom pojasniti, zlasti novejšo zgodovino Prekmurja, kjer bi tudi naše učiteljstvo imelo hvaležno gradilno delo.

Referat je žel zaslužen aplavz in zahvalo društva, ki jo je izrekel tovariš društveni predsednik.

Tov. okrajni šolski nadzornik Cvetko poroča o internih šolskih zadevah, potem pa o podmladku Rdečega Križa.

Opíše zgodovino in evolucijo te organizacije. Konča s slikanjem koristi, ki jih upravičeno pričakuje človeštvo od požrtvovalnega dela voditeljev podmladkarjev — med katere sodijo, in to po vsej pravici, prvoborci altruizma — učitelji.

Predlogi. Glede Škuljeve socialne ustanove je obveljal predlog tovariša Kontlerja. Naroči se tov. predsedniku, naj v imenu našega društva sporoča na pristojno mesto: vsi, brez izjeme želimo uresničenje Škuljeve ideje, in to v obliki, kakor je ta fiksirana v »Učit. Tov.« natisnjenih statutih.

Za zastopnika našega društva na toletni učiteljski skupščini sta izvoljena tov. Mirko Dujc in Julij Kontler.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBORSKI ŠOLSKI OKRAJ je zborovalo dne 4. junija t. l. v Mariboru. Udeležba: od 114 članov navzočih 86 = 75%.

Predsednikovo poročilo izraža predvsem sožalje nad tragičnimi dogodki v Trbovljah, nato omenja vse križe in težave, ki nas še gnjavijo in konečno reši nekaj internih društvenih zadev. Posebno ogorčenje izrazi nad onimi članicami, ki se zborovanj še celo ob šolskih dnevih ne udeležijo in se niti ne opravičijo. Prihodnjič bo treba vsekar z imeni na dan! V debati pojasni tov. Godec stališče društva učiteljic napram krivicam, ki se gode poročenim tovarišicam. Društvo je prosilo »Ženski savez« v Beogradu za intervencijo in se bo zadeva obravnavala na skupščini. Tov. Vauda in Hren zavračata očitke »lokalnega patriotizma in personalnih ozirov« glede ločitve prosvetne uprave, čemur se pridružijo navzoči z željo, da se zadeva prepusti sklepu višje kompetence.

Dopisi se prečitajo in pogovore.

Volitve delegatov: a) za pokrajinsko skupščino v Krškem tov.: 1. Predsednik L. Šijanec, 2. M. Vauda, 3. Silv. Košutnik. Namestniki: Vranc, Čermelj in Skrbinska. b) Za glavno skupščino v Dubrovniku: predsednik Šijanec, namestnik Čiček Fr. c) Zastopnik pri odkritju plošče Dav. Trstenjaku: predsednik Šijanec.

Sklepi: 1. Pravila S. U. U. S. se odobrijo in se soglasno izrazi želja za uresničenje te prepotrebne ustanove. 2. Disciplinarne predpise kot dobre ocenja tov. Knaflič, vendar se sklone počakati na predloge pokrajinske skupščine. 3. Glede uradnih okr.

učit. konferenc je učiteljstvo mariborskega okraja na stališču, da se jih udeleži le proti vrnitvi potujin, sicer pa udeležbo odločno odklanja.

»O delovnem principu v element. razredu« je predavala tov. M. Godec in je kot dolgoletna element. učiteljica iz lastne prakse podala nebroj koristnih smernic za pouk vseh predmetov prvega razreda v smislu novejših didaktičnih načel. Na splošno željo poslušalcev je svoje predavanje izpopolnila z nazornimi risbami in je končno žela zasluženo priznanje in zahvalo.

+ CELJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 14. junija t. l. v Celju. Od 134 članov je bilo navzočih 105.

Stanovske zadeve: Otvarjajoč zborovanje našteva društveni predsednik vrline, ki nam jih prinaša službena pragmatika, se pa obenem tudi z ogorčenjem spominja krivičnih draginjskih doklad poročenih učiteljic, upokojujencev itd. Obravnavale so se tekoče stanovske zadeve ter izvolili delegati za pokrajinsko skupščino.

Sprejele so se nato sledeče resolucije: 1. UJU se naproša za posredovanje na merodajnem mestu, da se šolska vodstva ne silijo k nakupu različnih knjig, ker krajni šolski sveti ne razpolagajo s potrebnim fondom.

2. Šolski nadzorniki za osnovne šole naj se izberejo iz vrst ljudskošolskega učiteljstva.

3. UJU se naproši, da doseže odpravo kolkovanja šolskih naznanil.

4. Ker se še poučuje na nekaterih osnovnih šolah nemščina, se vpraša, kako se to ujema s prakticanjem Nemcev v našem zaslužjenem Korotanu. Naj se vendar enkrat reši to pereče vprašanje pri skupščinski seji, ker zavzamejo podeželske šole jako težko stališče.

Predavanja. Tovariš Fr. Roš je predaval »O književnosti za mladino«. Predočil je v lepih besedah bistvo dobre knjige za mladino, njen razvoj med Slovenci in njene vzgojne naloge. — Nadalje je predaval tov. Pristovšek o »Zasilnem načrtavanju geometrijskih likov brez trikotnih črtal in šestil«. Na podlagi dolgoletne izkušnje je podal predavatelj mnogo praktičnih nasvetov, kako je treba postopati pri podajanju geometrijskih likov v višjih razredih osnovnih šol.

Odgovorni urednik: Franc Strukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

MOKROTA

Škoduje zdravju, radi tega si kupite pravočasno močen, fini in poceni

DEŽNIK

Katerega pa edino dobite v veletrgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros cene. Istotam se prodaja letos po čudovito nizkih cenah perilo, čevlji, klobuki nogavice in vse drugo modno blago. Naročite cenik!

Nabavljajna zadruga državnih nameštencev v Ljubljani

Najcenejši nakup banaške moke, sladkorja, kave, olja, masti, riža, testenin, pralnega in toaletnega mila, južnega sadja, dišav ter vseh vrst spece-rijskega in kolonijalnega blaga.

Lastna čevljar-nica!

TVORNICA UČIL IN ŠOLSKIH POTREBŠČIN V LJUBLJANI

priporočja

svojo bogato zalogo nagačenih živali, računal z 20 in 100 kroglicami, šestil, ravnil in trikotov za tablo, risalnih desk iz smrekovine in lipovine, stojal za zemljevide in druge šolske potrebščine.

V zalogi ima tudi steklenice za kuhanje vseh velikosti, epruete, razne cevi, retorte, špiritove svetilke, lesena stojala za eksperimentiranje, tlakomere, aneroide, toplomere, kompase, magnete, leče, svinčnice, zemljevide itd.

Po naročilu izdeluje tudi šolske klopi, table in opremlja šolske sobe najmoderneje in najsolidneje.

cene konkurenčne.

Postrežba solidna.